

NeprisklauSoma LITHUANIA Independent Lithuania

NR. 36 (179) KAINA 10 ct.

MONTREAL, 1950 m. RUGSEJIS - SEPTEMBER 14 d.

PRICE 10 c. X META!

BRAŠKA SOVIETNIŲ AGRESIJOS KĖSLAI

VAKARŲ PASAULIS ATSIŠTOJO TVIRTAN APSIGYNYMO NUO SOVIETINĖS AGRESIJOS KELIAN. DIDELIS SUSIRŪPINIMAS AZIJOS SAUGUMU. DIDINAMOS EUROPOS KARO JĖGOS. MALIKAS JAU SUSILAIKO NUO BALSAVIMO.

Šią savaitę žmonijos dėmesį kreipia į save New Yorkas. Jis rėmė šio rugsėjo 19 d. prasidėjusią Jungtinių Tautų Organizacijos pilnatinę posėdį, kuriame svarbiausia

bus sprendžiama Korejos byla.

Saugumo Taryba jau priėmė savo veiklos raportą. Jis taip pat aptaria Korejos konfliktą. Įdomu, kad prieš tai SSRS atstovas Malikas buvo pareiškęs, jog visas tas laikas, kurio metu Rusija bolkotavo ST posėdžius, yra neteisėto veikimo laikas, kurį jis raporte vetuos. Tačiau kai atėjo balsavimas, jis tikrai susilaikė. Įdomu, kodėl? Spėjama, kad Sovietai nenori „pertempti stygos“ ir nutarė šiek tiek nusiieiti.

Bet tos SSRS nuolaidos yra atsištos realiu vakariečių veikimu. SSRS pajuto, kad prieš jų jėgą stoja taip pat jėga, kurią komunistai tikrai ir suprantą ir su kuria skaitosi.

Prieš JTO pilnatinę posėdį susirinkus posėdžiui New Yorke

trims užsienių reikalų ministrams —

JAV Achesonui, DB Bevinui ir Prancūzijos Šumanui, paaiškėjo nepaprastai svarbūs faktai, kurių nedaugelis galėjo laukti. Vieni kartu prabyla Vašingtonas, Londonas ir Paryžius, o su jais drauge derina savo veiksmus visų pirma Šiaurės Atlanto pakto valstybės, kurių užsienių reikalų ministrai tuojuo pradės posėdžius New Yorke, kai juos baigs trys didieji, pasakius — ir visos kitos valstybės, į kurias šie trys kreipsis, šaukdami bendrą veiksmą ir bendrą prieš agresiją frontą.

Aiškėja visa pasipriešini- mo agresijai sistema.

Acheson žodžiais, trys užsienių ministrai susitiekę peržvelgė tarptautinę būseną, kurioje vyrauja Korejos klausimas. Antra — priemonės užkirsti agresijai kelius Korejoje, Kinijoje, Formozoje, Indokinijoje, Indijoje ir tt., žodžiu — Azijoje. Trečia — apsaugoti nuo sovietinės agresijos vakarų Europą. Klausimas stato- mas aiškiai ir atvirai, be jokių Sovietų Rusijos vardo spėjimų. Agresijos planuotojas — Rusija. Ir jai reikia pasipriešinti. Prieš agresorį reikia su- daryti bendras visų valstybių frontas, ligi vakarinės Vokietijos apginklavimo imtinai. Kalbama jau atvirai ir daiktai vadinami jau tikrais vardais.

Nenuostabu, kad Bevinas, atvykęs į JAV, pareiškė spaudai, jog reikia visoms tautoms jungtis prieš Sovietų agresiją. O Šumanas pareiškė pasitenkinimą, kad

Amerika ir D. Britanija didina savo karo jėgas Europos kontinente.

Šumanas, be to, dar pridūrė, kad jis niek neturįs, jog vakarinei Vokietijai bus leista padidinti savo saugumui policijos kiekis.

Jeigu pridėsime, kad DB parlamentas priėmė karinės tarnybos prailginimo laiką ir didina savo kariuomenę iki 10 divizijų, o gvardiją iki 12 divizijų; jeigu žinosime, kad JAV valstybės paremi paskyrė dar 44 mil. dolerių, kad Prancūzija suėmė 600 penktosios kolonos karių, kurių anksčiau ne- liete; jeigu, pagaliau, kas ir

mums ypač įdomu, sužino- me, kad ir

Kanada pasižadėjo Euro- pai ginti nuo Sovietų už- puolimo pasiūsti ten dvi naujas divizijas,

tai bus gana aišku, kad laisvas pasaulis yra jau visai rimtai susirūpinęs apsiginti nuo sovie- tinės agresijos.

Maža to, šie faktai rodo šio pasaulio didelį politinį pasisu- kimą. Ligšiol, atsižvelgiant į visiško laisvojo pasaulio nusi- ginklavimą, Europa jau buvo palikta savo likimui. Dabar gi,

Sovietų zona ginkluojasi

„NL“ Bendradarbio iš Berlyno.

Prieš keletą dienų iš rytinės zonos į V. Vokietiją pabėgo 22 asmenų grupė. Tai daugiausia inžinieriai, technikai, preky- bos tarnautojai, dirbę ginklų pramonėje. Jie atsigabeno įro- dymų, kad rytinėje zonoje šiuo metu aštuoniuose fabrikuose gaminami šaudmenys artileri- jai, priešlėtvinei ir tankams granatos, bombos, karo laivų- niui ir pėstininkams municija.

Toliau, Sternbuchholze, per metus 500 vyrų pagamina 300. 000 granatų, Wulchowe—250. 000 granatų. Seši gumos fabri- kai per metus pagamina lėktu- vams ir sunkvežimiams 215 000 ratų apdangų „Gigant“ ir 300.000 padangų. Važiavimo priemonės, motorus, tankams plokštes gamina Fuerstenbur- ge, Krauthenningsdorfe, Rie- soje, Autzene ir Eisenache esan- čiam Normag fabrike bei ta- me pačiame mieste sov. akc. bendrovės skyrių „Avtevolot“. Sovietai savo fabrikuose Hal- lėje ir Goerlitze gamina šarvuotus garvežius su dviem sukioja- mais bokštais, kuikosvaidžiais ir pabūklais. Tankų montavi- mo fabrike Fuerstenberge 300 rusų ir 80 vokiečių montuoja pagerintus „Stalin“ tipo tan- kus su dviem kulkosvaidžiais ir 12,2 cm pabūklais.

Lėktuvams turbinas bei mo- torus bei jų korpusus dirba

kaip matome, laisvasis pasa- lis apsisprendžia už Europos gynimą. Šiuo faktu galima tik- tai pasidžiaugti. Tai yra labai rimtas nusistatymas. Tikrai abejojama, ar Rusija, matyda- ma, kaip jos kėslams norima už- kirsti kelius, ar ji nepasiskub- ins ir nepradės žygio į vaka- rų Europą anksčiau, negu vaka- rine Europa bus paruošta gintis?

Kol kas galima teigti, kad laisvę mylinčiam pasauliui kiekviena diena atneša naujų viltingesnių pragiedrulių. Mes jų ir laukiame. (k).

Junkers, Bramag, BMW, Ne- estler firmos ir Gothos vagonų fabrikas. Radaro ir susižinoji- mo įrankius sovietai gamina Sondershausene, optinius kryp- ties nustatymo įrankius, mata- vimo priemones ir pov. laivų- vams priemones dalis — Zeiss įmonėse Jenoje.

Ypatingo dėmesio sovietai skiria prieš 20 mėnesių pradė- toms Boizenburge (prie El- bes), Rostocke, Wismare laivų statykloms, kur gaminami greitlaviai, minų ieškotojai ir pov. laivai, toliau — pontonai (juos sov. akc. b-vės gamina ir Nemoj bei Netschkau'e) ir prieš pov. laivus pentoninės už- tvankos.

SAG (sov. akc. b-vės) Son- dershausene stato specialius su moderniais įrengimais aukštie- siams divizijų ir pulkų šta- bams automobilius.

Iki „Demokratinės Respub- likos“ įsteigimo minėtų gami- nių didelę dalį gabeno į Len- kiją ir Bulgariją Rusijos armi- jai, bet šiuo metu žymi dalis pakeičama Vokietijoje ir koncen- tuojama Baltijos, jūros artu- mų, Thüringijos miškuose, ne- toli Berlyno ir kiek atokiau nuo jo esančiuose miškuose, ku- rų suminima net septyni.

JAV saugumo sumeti- mais uždraudė Oregon užtvan- kos lankymą.

Gyvosios lietuviškos aktualijos

V. SIDZIKASKAS VAŠINGTONE. LIETUVOS BYLAIEIGOJE. ŽALIASIS INTER NACIONALAS.

Mūsų Cikagos

bendradarbio.

lėšos būtinos, kai jau pra-
dėjo daug kas konkreti-
zuotis.

Gyvendami V. Vokietijoje treitiniai tos bylos reikalui pa- rodė didelį duosnumą. O nau- jose gyvenimo sąlygose tremti- niai rodo iki šiol dar nesupira- to ir jau tokio duosnumo nepa- stebima.

Tat jei tikrai galime pasi- džiaugti, kad Lietuvos bylos reikalas yra atsidūręs geoj ir garbingoj padėty, tai tiesiog privalu išpareigoti savo patri- tizmą konkrečiai doleriu pa- remti

Teks mums visiems aiš-
kiai ir nedviprasmiškai
pasirodyti

savo tikru patriotizmu, susipa- timu ir finansiniu pajėgumu ir dar kartą tvirtai pademonst- ruoti mūsų pasiryžimą ir norą ką praradę atgauti, ko nete- kom atkurti.

Mirus dr. K. Griniui, kuris buvo Lietuvos V. Liaudininkų S-gos, kuri JAV valdžios yra oficialiai pripažinta bei legali- zuota, atstovas ūkininkų, v. Zaliajame internacionale, jo vie- ten

išrinkta atstove p. Elena
Vileišytė - Devenienė.

Kadangi ši organizacija steigia visuose kraštuose savo skyrius ir, gaudama svarbių tarptauti- nės reikšmės uždavinių, plečia savo veiklą, kurioje tenka daly- vauti ir Lietuvos atstovams, tai atstovo pavaduotojais pas- kirti keli asmenys: pulk. K. Grinius, inž. A. Novickis, agr. J. Daugėla, prof. D. Krivickas ir V. Sidzikauskas. Atstovo pavaduotojai dalyvaus valstie- čių internacionalo organizaci- jos komisijose, kiekvienas pa- gal savo specialybę ir pagal reikalą. Ši organizacija dabar gauna tarptautinę reikšmę ir su ja labai skaitosi Vašingto- nas. Tokiu būdu vad. Žaliasis internacionalas dabar yra ta- pęs dar vienu laidu, kuriuo lengviausia pasiekti tiesioginė- siems leiniančias jėgas. Gaila, kad vis dar nesiseka Lietuvos atstovams tam reikalui sumobi- lizuoti lėšų, nors jau dr. K. Gri- nius tuo reikalu darė tautiečių tarpe žygių.

Cikagoje sukėlė labai daug
įvairių kalbų
Švedijoje suintas Chmieliaus-
rinkimai.

kas - Tolis, palikęs karčių pri-
siminimų ir skolų dėl „Send“
siuntinių.

Chmieliauskas - Tolis čia ne-
va parašęs veikalėlių „Penktoji
Kolona“, kuri spausdino „Drau-
gas“. Pasirodo, ir tai „suklas-
tota. New Yorko padangėse
taip pat kai kas prisivilino dėl
jo pirštus, ypač dėl jo ketini-
mų pabūvoti Lietuvoj.

Bet kai jis atsidūrė Europoj,
tai ten kam rūpėjo, suprato,
kas tai do vyras.

Pasidirbęs klastotus
dokumentus, jis išdumė į Švei-
cariją, dar pakely suviliojęs vo-
kietukę ir ją vedęs. Iš Šveicari-
jos jau neaiškiais, bet supran-
tamais, tikslais, jis atsidūrė
Švedijoje. Čia pasirodo, jau iš
anksto žinota, su kuo turima
reikalas, todėl jis padėtas kur
reikia. Žodžiu, Chmieliausko-
Tolio vestuvinė kelionė paini.
Jos jo vedybos — antros. „Su
pirma žmna jis nėra teisiškai iš-
siskyręs. Ji gyvena Cikagoj.

JAV lietuvių gyvenimas tu-
ri ir kitų įdomybių, bet apie
tai kita kalba.

— Spalio 3 d. Brazilijoje
bus prezidento ir gubernatorių
rinkimai.

Politinis veidrodis

(Pro naujausią NEWSWEEK
periskopą)

Trumano kalbos komantarai.

Paskutinės Trumano kalbos
laikas ir pabrėžimas vaizdavo
rimtumą, kurį JAV vyriausybė
skiria pranešimams, kad Kiem-
lius įkalbinėja raud. Kiniją iš-
kisti Korejoje. Prezidentas
buvo numatęs, pirmoje eilėje,
apkalbėti namų kontrolės reika-
lus ir tol nesikreipti į tautą, li-
gi nebuvo išstudijavęs priimto
jo Kongreso kontrolės įstaty-
mo. Tačiau Kinijos komunistų
įsikišimo grėsmė buvusi taip
skubi, ypač po McArthur'o kre-
pimosi į veteranus, Trumano
kalbos nuklindas buvęs atšauk-
tas ir tema pakeista.

Per daug nepadės Čiangui.

Amerikos vyriausybė, nežiū
rėdama respublikonų spaudi-
mo, kol kas susilaikys nuo pla-
taus masto paramos Čiangkai-
čekui. Gaunami žvalgybos pra-
nešimai iš Kinijos gilumos ro-
do, kad augas partizaninis vei-
kinas prieš komunistus, bet
jis nėra pro-Čiangkaiškinis.
Tai daugiausia banditizmo ir
ukininkų nepasitenkinimo pa-
sėka, nes Pekingas, po lengvos
pergalės, negalį lengvai suvir-
kinti plačių sričių.

Ko mokins JAV naujokus.

Iš Korejos neseniai grįžusi
JAV šėsių karininkų komisija,
studijavusi ten amerikiečių ka-
rių kovinius negalavimus, pa-
sūlys, kad Armija, apmokydama
karius, ypač atkreiptų dė-
mesį į šiuos dalykus: kūno iš-
lavimą, puolančiųjų kovos
įvairius triukus, izoliuotųjų ko-
vos būrių taktiką ir vadovavi-
mą tuo atveju, jeigu kariniu-
kai būtų užmušti.

Keikiamas bet nenusilenkia.

Nors Achesonas dėl nuolati-
nio kritikų bombavimo neteko
dalis žibėjimo, tačiau jis netu-
rįs ir mažiausio noro atstata-
tyti. Ir Trumanas yra besą-
ygiškai lojalus savo pavaldiniui,
kuris kiekvienoje pakopoje pa-
lieka sprendimus prezidentui.
Šiuo metu Achesonas rengiasi
JT sesijos atidaromajai kalbai
ir kitiems pareiškimams, ku-
riuose jis ginsis nuo puolėjų.

Katalikų nuomonės
pasikeitimas.

Nors tai gali būti paneigta,
tačiau Demokratai Partijos tau-
tinis pirmininkas W. Boyle
yra susirūpinęs augančiu nepa-
sitenkinimu katalikų balsuoto-
jų tarpe. Bažnyčiai artimi drau-
gai įspėja Boyle, kad Trumano
priešiškas nusistatymas Ispani-
jai paskolos reikale ir kad vy-
riausybė „peršvelni“ komunis-
tų atžvilgiu, daugelis buvusių
demokratų ir nepriklausomų
katalikų šiais metais balsuosią
už respublikonus.

Tito taikdarys

Stebėkite Jugoslavijos planą
šios JT sesijos metu prakišti
šaltojo karo paliaubas. Jos užs.
reikalų ministras Kardel asme-
niškai vadovaus šiam mane-
rui. Tito tiki, kad jo sukurtoji
tarp Rytų ir Vakarų „trečioji
pozicija“ yra naudingas tas-
kas, iš kurio veikiant kaip tar-
pininkui, galima laimėti presti-
žą.

Sukils Albanija?

Atkaklios Albanijos klajok-
lių giminės, vėlai šį mėnesį, ka-
da prasidės lietingasis metų lai-
kotarpis, galinčios sukilti prieš
raudonąją lėlių vyriausybę. Ga-
lingoji sovietų apmokytoji slap-
toji policija kontroliuoja tik Ti-
raną ir pajūrį. O šios giminės
savo žinioje turi kalnuotąją sri-
tį, kur jos pastoviai gauna
ginklus ir aprūpinimą iš Tito.

Br. Aušrotas.

Nepriklausoma Lietuva

INDEPENDENT LITHUANIA

Kanados Lietuvių Laikraštis

Redaktorius Jonas Kardelis

Redaguojama bendradarbiaujant redakcinei kolegijai.
3A Fourth Ave., Ville Lasalle, Montreal, Que., Canada

Telefonas: TR. 9785

Prenumerata Metams:

Yearly Subscription Rates:

Kanadoje \$4.00 Canada \$4.00
Užsieny \$4.50 Other Countries \$4.50
Australijoje \$5.00 Australia \$5.00
Skelbimai pagal susitarimą. Paieškojimų kaina \$ 1.00.
Adresų pakeitimai 25 c. (smulkiais pašto ženklais).

Sunkumai organizuojant PLB.

Teoretiskai galvojant ir kabinetinė projektuojant, daugelis sumanymų atrodo paprasti ir nesudėtingi. Bet gyvenimo praktika dažnai parodo nuogą savo tikrove, į kurią atsimuša gražiausios teorijos.

Kad ir ne taip tragiškai, bet tulu panašumu vyksta ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės organizavimo reikalai. Teorija — Lietuvių Chartos ir PLB nuostatų sudarymas — VLIKui gal nesunkiai davėsi, nors ir jos sukūrimas užėmė apie trejetą metų. Tuo tarpu, kaip parodė praktika, jos įgyvendinimas susiduria su daug didesniais sunkumais. Kai kur, atrodo, tie sunkumai kažin ar bus nugali ar bent apvaldyti.

Paskutinės žinios iš Australijos praneša, kad persijungimas į PLB sutinka žymių sunkumų. Australijos Lietuvių Draugija, kuri gyvuoja keletą metų, sutinka formalinių kliūčių ir ligi šiolinės jos pastangos legalizuotis nauja forma nėra davusios pagedaujančių vaisių.

Amerikos JV lietuvių persijungimas į PLB dar sunkiau eina. Čia veikia ne tik senųjų lietuvių organizacijų tradicijos, jau veikias susiorganizavimas, bet ir JAV įstatymai. Principe ir JAV lietuviai sutinka dėl įstatymų, bet jie kelia tokią klaidą, kad PLB formos klausimą. Kol kas JAV lietuviai laikosi savųjų organizacijų, kurios jau plačiai žinomos ir JAV aukštajai vyriausybei, taip svarbią rolę vaidinančią Lietuvos laisvės byloje. Todėl JAV lietuviai tikrai sudijuoja PLB klausimą: kokių būdu, kokia forma JAV lietuviai galėtų įsijungti į PLB?

Viena iš reikšmingiausių po JAV lietuvių kolonijos Anglijos lietuvių kolonija, apturusi PLB organizavimo reikalą, Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos Voldybos pirmininko plunksna, konstatuodama ligi šiolinius sunkumus ar net PLB nepasisekimus, kelia PLB organizavimo principų peržiūrėjimo klausimą (žiūrėk spaudos apžvalgą).

Ir vienoje skaitlingiausių lietuvių kolonijų, kokia yra Kanadoje, PLB organizavimas su tinka nemažų kliūčių.

Kai kurių vietovių lietuvių klausimą skubina. Dėl to girdėti net centriniame LOKui kalbinimų. Bet ar tai turi pagrindą? Faktinė padėtis yra tokia: KLB—LOKas kiekvienu metu gali patiekti galutinį rinkimų potvarkius. Bet ką tas padės? Ligiol tikrai kelios (trys) vietovės yra pravedusios pakankamą registraciją. Vi

sur kitur tas pagrindinis rinkimams būtinumas neįgyvendinamas nei net trečdaliu. Sakysime, vienas aktingiausių centrų, kaip skelbiasi Toronto, išsėjamųjų 5.000 tautiečių, ten užregistravęs tėra tikrai per 1.000. O yra vietovių, kurios uždavinio dar nėra nei pradėjusios. Ir tokių vietovių yra daug, daugiau, negu pradėjusių KLB organizavimo vykdymą. Tokia yra tikrovė.

Kanados Lietuvių Bendruomenės laikinasis Organizacinis Komitetas paskelbė ir taisykles ir jau seniai, kas tikrai atsikaukė, išsiuntinėjo registracijos kortelės; jau pakartotinai buvo duoti terminai įvykdyti registracijai. Jo padaryta viskas, kad KLB organizavimas būtų vykdomas tvarkingai ir skubiai. Bet gi ne viena vietovė neįpildė nustatyto laiko uždavinio. Kas gi čia kaltas?

Kaltos, greičiausia, gyvenimo sąlygos ir kiekvienas mūsų atskirai. Eg, daugelio savo tautinių pareigų mes neatliekame. Neatliekame ne kokių didelių, bet dažnai ir eilinių pareigų. Tai apgalvėtina, tai yra būtina peržiūrėjimo ir pataisymo. Bet, deja, taip yra.

Ir jeigu kas kelia skubimo reikalą, nors VLIKo pirmininko, o pareiškimo, „Dar nėra nei viename krašte Lietuvių Bendruomenės, kuri savo organizaciją būtų pasistūmėjusi“ ligi PLB statuto įgyvendinimo (žiūrėk VLIKo pirmininko pareiškimus), tai drauge reikia kelti ir organizacinių principų keitimo klausimą, kaip tai daro Did. Britanijos Lietuvių Sąjunga. Nes ir Kanadoje, jeigu norima greitai ką padaryti, tai dabartiniais org.principais, gal, galėtume tai padaryti tikrai, bet li centrai, bet ne visa Kanada, kuriai susiorganizuoti reikia laiko.

Niekur dar nėra išbaigtos PLB organizacijos, o ypač didžiojoje — JAV — kolonijoje, kurioje yra numatytas centras, ir dar toli ligi pasaulio lietuvių Seimo, kurin ir Kanados Lietuvių Bendruomenės sistų atstovus. Lygindami save su kitais kraštais, mes galime konstatuoti, kad dar esame pirmųjų eilės. Bet ne tame riekalas. Tegul mes būtume net atsilikę, bet žiūrėkime tikslu. Juk mes norime visos Kanados Lietuvių Bendruomenės, ne jos dalies. Tokiu atveju mums reikia dar labai pasispirti vietoje, dar labai daug nuveikti ir tikrai bendromis pastangomis, ir, kaip dabar matyti, nemažų darbų galėtume pasiekti tikslu. Prie jo ir eikime nesikarščiau, rimtai ir nuoširdžiai.

J. Kardelis.

SPAUDOS APŽVALGA

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

„Britanijos Lietuvis“ kelia PLB organizavimo principų peržiūrėjimo klausimą:

„Jau kuris laikas, kai pradėta kurti Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, bet darbo vaisiai iki šiol toli gražu nepateisino dėtų viltų. Mažai rasiame lietuvių, kurie būtų priešingai pasaulinės lietuvių bendruomenės idėjai, bet, jei kuriameji PLB nerado visuotinio pritarti pasaulio pasklidusių lietuvių tarpe, tai nepritartimo priežasčių reikia ieškoti kitur.

Dėl to jau laikas būtų persvarstyti PLB organizaciją ir suteikti jai kitokią pavidalą, jei dabartinis nepriimtinas. Šį klausimą turime svarstyti objektyviai, be priekaištų vieni kitiems, be pravardžiavimosi.

Norime, kad PLB pasisektų, ir dėl to būtų neišmintinga užsiimti spyrus laikyti tos formos, kuri praktiškai pasirodė neįgyvendinama. Tokia laikysena gali suduoti mirtiną smūgį gerai ir būtinai reikalingai idėjai.

Kokios yra PLB nepasisekimo priežastys. PLB įstatai įpareigoja kiekvienam krašte, kur yra lietuvių, suorganizuoti Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, padalinę į apylinkes ir apygardas.

Profesinės, partinės ir kitokios specifinės organizacijos pailiktų veikusias kaip ir anksčiau, tačiau bendro pobūdžio organizacijos, kaip DBL, turėtų likviduotis. Tai yra revoliuciniai reikalavimai, kurie siekia sugrąžinti

Istorinių įvykių prisiminimai.

Rusija šeimininkauja pavergtoje Lietuvoje

Prisimena man Sibirian išvežtojo „Trimito“ redaktoriaus Jono Kalnėno pasakojimas. Jis buvo paimtas į NKVD rūsius Kaune. Ir jį tardė, mušė ir vertė stoti tarnybon — išdavinėti NKVD tautiečius. Jis, žinoma, nesutiko. Įdomu, kaip jį tardė. Patardo, patardo, priveda prie lango, rodo judančią žmonėmis gatvę ir sako:

— Štai, žiūrėk, žmonės laisvi, vaikšto... Vaikščiosi ir tu toks laisvas... tikrai pasirašyk...
Jis nepasirašė. Ir vis dėlto jį paleido. Bet jis, naivus, sumanė ieškoti teisybės: pasiskundė „prezidentui“ J. Paleckiiui. Žinoma, Paleckis prieš NKVD

mažesnis už nulį, Bet Paleckis tokiu atveju Kalnėno skundą turėjo NKVD pranešti, nes Kalnėnui išeinant į laisvę, buvo griežtai įsakyta nieko apie kalinimą ir tardymą nepasakoti. Žinoma, po to Kalnėnas su visa šeima buvo išvežtas į Sibirą, o ten visa šeima išsklaidyta. Vėliau buvo girdėti, kad Kalnėnienė buvusi nukankinta; apie dukterį nieko negirdėti, o Kalnėnas dar 1944 metais buvęs kažkurioje Sibiro sunkiųjų priverčiamųjų darbų stovykloje dar gyvas. O juk tokių raktų buvo ne tūkstančiai, bet dešimtys tūkstančių...
Tokia yra „teisinė SSRS santvarka“...
Bet kai tokie dalykai dėjosi

siai ir sukūta pasaulio lietuvių, bet ne poros ar trijų kraštų PLB bendruomenė.

Taip rašo D. Britanijos Sąjungos Centro V-bos pirmininkas M. Bajorinas. (B. L.)

KOMUNISTAI ANGLŲ SPAUDOJE

„The Gazette“ idėjo ši komunistų partijos, vadin. Lietuvių Literatūros D-jos, pirmo ninko laišką:

„Sir,
Leiskite mums griežtai užginčyti pareiškimą, padarytą kaikiurių lietuvių atstovų, kurie faktinai teigė, kad lietuviškoji visuomenė yra priešiniga A bombų uždraudimui.

Mes žinome tam tikrą lietuvių skaičių Kanadoje, kurių prysakyje yra Displaced Persons, neseniai atvykę į Kanadą, kurie labai lengvai naudoja žodį „lojalumas“ skleidžiant karo propagandą ir apkaltindami Kanados lietuvių už jų nusistatymą prieš A bombos uždraudimą.

Ville Lasalle žmonės gerai žino šio žmonių grupę. Tai yra tie, kurie šiandien propaguoja prieš A bombos uždraudimą ir agituoja už karą. Tai yra tie patys, kurie prieš keletą savaičių pažeidė Ville Lasalle bendruomenę taikių piliečių piknike. Už jų pažeidžiančius (prievaros) veiksmus, Ville Lasalle miesto vadovybė uždraudė visus piknikus toje bendruomenėje.

Todėl mes klausime, nuo kada lojalumas pradėjo būti išreiškiamas neteisėtais prievartos veiksmais prieš taikią bendruomenę?

Baigiant mes galime nuoširdžiai (garbingai) pasakyti, kad didžioji Kanados lietuvių dauguma nenori matyti naikinančios A bombos, mestos biler ant kurio krašto, todėl mes remiame pasaulinį judėjimą už drausti A bombų ir už pastovią taiką.

J. Petrauskas,

Lietuvių Literatūros Draugijos Pirmininkas.

Montreal, rugpjūčio 31 d.

Mums nėra ko daug prie šio laiško pridėti, nes ta „Lietuvių Draugija“, veikianti uš USA, yra komunistų organizacija, pridengti komunistų partijos veikimui.

Kad komunistai visur meluoja, tai yra jų principas. Todėl ir visas šis laiškas — išties melas: šis „Literatūros Draugija“ nieko bendra su literatūra neturi: ji yra tikrai komunistinės propagandos įrankis; pikietavo ne vieni DP, kuriems Petrauskas verčia kaltes, bet ir senieji lietuvių antikomunistai; apie atominę bombą nebuvo nė vienu žodžiu pikietavimo metu užsiminta; pikietavimo metu jokio smurto nebuvo įvykdyta, o pikietavimas yra visur priimtinas ir leidžiamas; komunistų agitacija prieš A bombą yra agitacija už karą ir jo pateisinimą; Petrausko lojalumo pareiškimai yra akiplėšiškas melas. Todėl visa, ką Petrauskas rašo savo laiške, yra grynas melas.

Mes tikrai stebimės, kaip toks rimtas laikraštis, kaip „The Gazette“, nesiorientuoja komunistų propagandos sūktu muose ir savo skiltyse leidžia komunistams varyti propagandą už tuos dalykus, kuriems priešindami Kanados žmonės Korejoje guldo galvas.

Lietuvoje, už jos ribų dėl Lietuvos kūno krimto si plėsrūnai.

Hitlerio raštinės rastieji slapstieji Maskvos susirašinėjimai su Berlynu štai ką skelbia: Sovietų protestas dėl Klaipėdos uosto zonos.

Schulenburgas rugpjūčio 30 d. perdavė Reicho užs. reik. ministerijai tokią telegramą:

Vakar naktį Molotovas pasikvietė mane pas save ir įteikė man žodinę notą, kurioje atkreipiamas Vokietijos vyriausybės dėmesys į vokiečių pareigūnų veiksmus Klaipėdos uosto laisvoje zonoje, kuriais esą pažeidžiamos Lietuvos Sovietų Respublikos teisės ir interesai. Nepaisydami teisių, nustatytų Vokietijos ir Lietuvos gegužės 20 d. sutartimi dėl Klaipėdos uosto laisvosios zonos (kuri yra detalai cituojama notoje), Vokietijos valdžia įsakė vokiečių kariuomenei užimti laisvosios zonos teritoriją, nutraukė muitinės darbą ir pareiškė, kad visos lietuvių prekės iš tos zonos turi būti pašalintos. Tuo būdu Vokietijos valdžios pareigūnai rimtai pažeidė Lietuvos, dabar sudarantį Sov. S-gos dalį, ekonominę padėtį ir prekybines galimybes. Sovietų vyriausybė yra nuomonės, kad Lietuvos Sovietų Respublika turi pilnas teises ir privilegijas, suteiktas Vokietijos Lietuvos sutartimi, taip pat laisvais, pasikeistais tarp Schnurre ir Norikačio, 1939 m. gegužės 20 d., ir kad jų galiojimas negali būti panaikintas vienašališku veiksmu.

Molotovas dar pridūrė, kad lygiai Vokietijos vyriausybė neabejoja dėl vykdomo prekybinių sutarčių, sudarytų tarp jos ir Pabaltijo kraštų, taip pat lygiai Sovietų vyriausybė turi reikalauti laikytis Vokietijos Lietuvos sutarties dėl Klaipėdos uosto laisvosios zonos, kuri taip pat yra prekybinė sutartis.

Prašau kaip galima greičiau sudaryti man galimybę atsakyti į tą žodinę notą, kurios teks tą pasiunčiu kurjeriu.

Pirmasis Sovietų — vokiečių susikirtimas.

Rugpjūčio 31 d. Ribbentropas Schulenburgui nurodo pranešti Molotovui, kad Vienos sprendimu Vokietija ir Italija pasiekusios Vengrijos teritori

nių pretenzijų į Rumuniją tai kingo išsprendimo. kad Bulgarijos pretenzijos Rumunijai esančios sprendžiamos tiesioginėmis derybomis; kad Vokietija ir Italija garantavusios Rumunijos teritoriją naujosiose sienose, ir kad Vokietija tikintis, kad Sovietų vyriausybė sveikins tokį inasą taikos la-bui.

Rugsėjo 1 d. Schulenburgas praneša m-jai, kad Molotovas žinias apie Vienos sprendimą priėmęs rezervuoti ir pareiškęs, jog Sovietų vyriausybė tą veiksmą laiko Nepuolimo sutarties 3 str. pažeidimu, kuriuo buvusi numotyta konsultacija. Vokietijos vyriausybė pastatiusi Sovietų vyriausybę prieš įvykusį faktą. Dabartinis įvykis paličias du Sovietų Sąjungos kaimynus, kur ji, beabejo, turinti savo interesus.

Rugsėjo 3 d. Reicho užs. reik. ministeris pasiuntė Vok. ambasadoriui Maskvoje Schulenburgui instrukcijas ir memorandumo tekstą įteikti Molotovui, kad Vienos sprendimas nebuvęs nepuolimo pakto sulaužymas. Memorandume be kita ko sakoma:

Be to, Reicho vyriausybė tikisi juo labiau esanti pateisinama tuo atžvilgiu, kadangi pati Sovietų vyriausybė įvairių politinių žygių progomis visai ne seniai jokių būdu nesiskaitė su faktu, kad tos teritorijos, kurios buvo palistos jos veiksmų, yra Vokietijos kaimynystėje ir kad dėl jų turėjo pasitar-ti su Reicho vyriausybe. Ryšium su tuo Reicho vyriausybė primena Rusijos veiksmus Pabaltijo valstybėse, ypatingai Lietuvoje. Sov. S-ga turėjo pareigą perleisti Vokietijai tam tikrą sritį Lietuvos pietų vakaruose tuo atveju, jei Sovietų Sąjunga imsis specialių žygių Lietuvos teritorijoje savo interesams apsaugoti. Nepaisydama to Sovietų Sąjunga okupavo tą sritį.

Rugsėjo 10 d. Schulenburgas informuoja Reicho užs. reik. ministerį, kad Molotovas pareiškęs didelį susidomėjimą ir prašęs Schulenburgą kelis kartus pakartoti pareiškimą, kad „Reicho vyriausybė principu yra pasiryžusi už atitinkamą atlyginimą atsiakyti Lietuvos teritorijos ruožo perdavimo, kaip dėl to buvo susitarta Maskvoje“.

(Bus daugiau)

JUOKDARIAI...

Oro permainos.

Kas daryti?

Pikietavimo vėjai labai sugadino „progresyviųjų“ atmosferą... „Progresyvosios“ turėjo net sijonus kilnoti... Nuo kilusių skersvėjų tuliems galvos apsisuko. Taip, kad vietoj Pačėnčalo svetainėlės, kaikiurie „progresyvieji“ atsidūrė bažnyčioje. Toks „progresyviųjų“ galvų atsisukimas 180 laipsnių, oro spėjų tarpe laikomės geru ženklu. Tikimasi, kad atmesčią pragedrės ir „progresyvieji“ susilauks „bo-bų vasaros“...

Ką reiškia „nori“ ir „nenori“.

V. Andriulis „Vilnyje“ rašo: „Amerikos žmonės taipgi karo nenori“.

Tai yra teisybė. Visas demokratinis pasaulis karo nenori. Karo nenori ir diktatorių valdomasis pasaulis. Tikrai visa bėda tame, kad diktatoriai neklaušia savo vergų, nori kas jų karo ar nenori, bet į karą jėga varo. Todėl, nors ir Korejos žmonės karo nenori, bet sovietai juos šimtais tūkstančių varo į mirtį. Bet tegul V. Andriulis parašo, kodėl komunistai renka parašus prieš A bombą, bet karą jie labai gina. Karas Korejoje jiems — šventas dalykas? „LB“ ir „Vilnis“.

Kodėl mes necituojame „Tiesos“.

Mums užtenka originalių straipsnių, kuriuos mums siunčia draugai iš Lietuvos. O didžiausius kolūkiečių uždavbių ir jų gerbūvis. Tai koks gi ten gerbūvis ir kokie tie nere-gėti uždavbių, jeigu kolūkiečiai už visos dienos darbą teuzdirba tik 48 kanadiškus centus? Mandrappkis.

VLIKo pirmininkas apie PLB ir Lietuvos ateitį

VLIK-o IR VT PIRMININKO ATSAKYMAI Į AMERIKIEČIŲ ŽURNALISTO LEONARD J. SCHWEITZERPAKLAUSIMUS AKTUALIAISIAIS POLITIKOSKLAUSIMAIS.

Amerikiečių žurnalistas Leonard J. Schweitzer Siaurinės Amerikos laikraščių Sąjungos vardu apklausinėjo eilę egziliu politikų — Lenkijos Mikolačiką, Kroatijos Mačeką, Bulgarijos Dimitrovą, Rusijos Kerenskį. Savo klausimus jis pateikė ir Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto bei Vykd. Tarybos pirmininkui M. Krupavičiui. Čia duodame įdomesnius klausimus ir atsakymus.

— Ar jums atrodo, kad Lietuva gali atgauti savo laisvę JTO pagalba?

— Atlanto Charta, Jungtinių Tautų Charta, viena pažadėdama atstatyti nepriklausomybę tų kraštų, kurie jas turėjo prieš karą, kita deklaruoja žmogaus teises, pažadina pavergtųjų viltis ir jomis pakurstė rezistenciją. Bet skaudžiai pavergtuosius apgavo, savo žodžių nepaversdamas darbais, dažnai net nesiteikdamas išklausyti pavergtųjų balso. Jungtinės Tautos buvo kelias balsas prieš kelių dešimtų milijonų negyvenamą iš Sovietų Sąjungos jų tikriesiems vyrams Britanijoje ir Jungtinės Valstybės. Bet kada beveik kiekvienai Jungtinių Tautų sesijai išteikiamas skundas dėl milijoninio skaičiaus deportuotųjų, nužudytųjų, suardytųjų šeimų iš Baltijos kraštų, tam balsui neduodama jokios eigos. Kol Jungtinių Tautų eilėse yra jos narys, kuris grobia tautoms laisvę ir vykdo genocido nuodėmę, kol jie turėtų teisę ir kol kiti nariai pirmuoju savo rūpesčiu stato ne savo deklaratijų realizavimą, o modus vivendi su genocidu vykdančiu savo kolega, tol pavergtųjų tautoms vilties daug netenka. Bet reikia viltis, kad pasikeis JTO sudėtis ir narių tarpusavio santykiai. Tada ir JTO įgytų praktinės reikšmės grąžinti laisvę tautoms ir žmonėms.

— Gal būt, jūs prisidedate prie nuomonės Mikolačiko, Dimirovo ir Mačeko, kurie sako, kad tolesnėje perspektyvoje tik pergalingas karas prieš Sovietų Sąjungą gali užtikrinti jų tautoms laisvę?

— Kas yra pagyvenęs Sovietiniam režimui, kitokios išvados nepadarys. Tikėtis, kad propaganda iš viso paveiks sovietų režimui esančiuosius, suorganizuos „titizmo“ sąjūdžius ir iš vidaus susprogdins sovietinį režimą, nėra mažiausiai pagrįsta. Taip, karas yra baisus žodis, nes jis milijonams reiškia gyvybės atėmimą ir turty, kultūrinių vertybių sunaikinimą. Bet pavergtiesiems jis yra vienintelė išsivadavimo galimybė. Taikos žodis bolševizmo neragavusiems ir tebegyvenantiems laisvėje yra tabu, kuris leidžia jiems patiems tuo tarpu išvengti to sunaikinimo. Ką dabartinė taika praktiškai reiškia — tai daugeliui milijonų gyvybių atėmimą ir kelių milijonų turtų sunaikinimą tyliu, lėtu naikinimu būdu ir tas naikinimas apima vis didesnę valstybių skaičių; tebesančioms laisvėje šita taika reiškia nuolatinį drebėjimą nuolatinį ginklavimąsi, kuris bent tam tikram laikui atidėtų tokį naikinimą, jau vykstantį pavergtuose ir pavergiamuose kraštuose. Ir vistiek tas sunaikinimas nėra išvengiamas, jeigu nuo jo neišgelbės laiku įvykęs karas. Baisus paradoksas: dabartinė „taika“ nėra neišvengiamą sunaikinimą, pergalingas karas išsigelbėjimą ne tik pavergtiesiems, bet ir laisvėje esančiųjų apsaugojimą. Siandien dar yra pavergtieji ir laisvieji. Bet netolimoj ateityje likimas visų bus tas pats: arba visi pavergti arba visi laisvi. Šita žiauri tiesa, žinoma, sunku priimti psichologiškai laisvėje tebegyvenančio žmogaus, nes jis nori būti „op

timistas“, t. y. svaiginamas apgaulingu taikos šydu.

— Kerenskis siūlo federalistinę Rusiją. Ar Lietuva norėtų prisijungti prie tokios federalinės valstybės?

— Ar Rusija raudona ar balta — ji Lietuvai svetima. Jei Rusija turėtų apimti slaviską tautas, tai lietuvių tauta ir savo kalbą ir savo kilmę ir savo istoriją slavams yra visai svetima. Jei Rusija turėtų apimti prieš pirmąjį pasaulinį karą jos turtas teritorijas, tai reikėtų pripažinti imperialistinę Rusiją, kuri Lietuvos valstybę buvo užgrobusi 1795 m. ir ją pasidalinusi su Prūsija tokiu pat būdu, kaip paskiau 1939 m. rugsėjo 28 d. tokį pat pasidalinimą slaptai sutarė Ribbentropas su Molotovu. Kovojančiam su nacizmu ir bolševizmu imperialistinėmis agresijomis vardan tautų ir individų laisvės pripažinti būsimajai Rusijai Ribbentropo - Molotovo susitarimą būtų didžiulis absurdas, niekaip nesuderinamas su žmonių siekiamais tikslais.

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS KLAUSIMAI

— Pasaulio Lietuvių Bendruomenė turi virsti ta didžiaja lietuvių galybe, kuri padės išlaikyti tremtiniuose ir išeiviuose lietuvių ir padės greičiau ir lengviau mums laisvę laimėti — sako prel. M. Krupavičius.

— Jei PLB laikote priemonę Lietuvai laisvinti, tad reikėtų, kad ji yra politinė organizacija?

— Anaipol. PLB turi du tikslus, pagrindinis — atsitiktinis. Pagrindinis — lietuvių išlaikymas išeiviuose, o atsitiktinis — Lietuvos laisvinimas. Atsitiktinis dėl to, kad ir Lietuvos okupacija yra atsitiktinis, o išeivija, emigracija bus kaip ir buvęs nuolatinis reiškinys. Lietuvai laisvinti ne tik

mas su žmonių siekiamais tikslais.

Kas mėgintų Lietuvą įjungti į Rusiją, turėtų sulaužyti visas lietuvių tautos tradicijas ir kiekvieno gyventoją prigimti. Taip darė caristinė Rusija, laukdama per 120 metų. Bet lietuvių tauta išliko gyva ir 1918 m. atstatė savo valstybę. Taip daro dabar bolševikai. Bet lietuvių tauta išplėtojo rezistenciją kaip retai kur. Taip norėtų ir kaip kurie baltieji rusai, planuodami tokią pat imperialistinę Rusiją kaip dabar Stalinas, tik ją nudažyti balta spalva. Lietuvių tautai jų užsimojimai nepriimtini. Nepriimtini, nes savo dvasios kultūra, savo kultūriniais ir ūkiniais ryšiais ji yra sutapusi su Vakarų Europos pasauliu. Čia ji jau jaučiasi savas ir naudingas Vakarų Europos bendruomenės narys jos ūkiniam ir dvasiniam bendradarbiavimui. Tik šame Vakarų Europos valstybių junginyje Lietuva nori pozityviai reikštis kaip laisva ir nepriklausoma valstybė.

politika ar diplomatija yra priemonės. Jų yra daug ir įvairių: tautinė kultūra, aukšta moralė, knyga ir yra, pagaliau, ginklas ir politika su diplomatija. Finansinė parama politiniams darbams ir lietuvių išlaikymui: mokykloms, knygoms, globos reikalams ir tt. Kiek PLB bus pajėgi pinigais, tiek ji ir savo buvimą pateisins. PLB organizacija yra netik ne politinė, bet juo labiau ne partinė ir net ne pasaulėžiūrinė. Paliekama visos organizacijos ir politiniai susiskirstymai. PLB visa tai ne naikina, bet atvirkščiai — paremia, kas remtina, steigia ir kuria, ko pati visuomenė neįstengia įsistiegti, bet kas reikalinga jos tikslams siekti.

J. P. Jogaudas.

Taika ar karas?

Išėjus angliskaj oro spėjimas rytdienai: lietus ar giedra?

— Tas seka didžiulius Kanados dienraščius, tas, be abejo, išgijo patyrimo, kaip dažnai, kai pažadama „graži, saulėta diena“ — lietus lyja, kaip iš kibiro.

— Dar biologiškai turint reikalo su politinėm audrom, permajom. Čia daugelis „gudrių spėjimų“ nusilaužia sprandus ko ne pačių įvykių įsvakare (žūr. agr. Rudnisko „Tėvšėk. Žib.“ straipsnį „Karo psichozė ar realybė“, kur jis, bardamas visus kitus laikraščius, visai

nesenėjai „prįžadėjo“ pasauliui taiką kone 20 metų). „Ira re humanum est“. (Žmogui yra įgimta apsirikti) sako romėnų išmintis, bet Imm. Kantas pataisė ją: „Jei pats ir klysi, tai bent neklaidink kitų...“

Įvykiai neateina visai nelauktai. Jie pradeda klisti, kaip nunokę vaisiai ir dėl to apdaj resni Vašingtono ekspertai jau praėjus rudenį tvirtino, kad 1950 m. Kremlį yra geriau sų šansų (maximum of opportunity) metai, kol amerikojai dar nespėjo pasigaminti vandenilio bombos, neapginklę (Nukelta į 6 psl.)

— Tai kodėl nevykote į Ameriką, o į Angliją?

— Panevėžy išbrokio akis... O į Angliją galima buvo Anglijoje patekusi anglų kasyklas. Po žemės dirbant, už 8 darbo valandas gaudavau 3 šilingus... Tai buvo sunkus darbas ir menkas atlyginimas. Ir iš čia reikėjo bėgti. 1908 m. birželio 8 d. buvau jau Montrealyje. Bet nuo vilko — ant Meškos. Čia radau baisius sliskus. Niekaip negalėjau gauti darbo. Laimė padėjo lietuviui, kurie dirbo CPR geležinkeliose. Daviau bosui 1 dolerį kyšio, ir priėmė. Bet uždarbis: po 10 centų už 10 darbo valandų. O išmokėjimas tikrai po 6 savaitių. Pristigau iš ko gyventi, todėl po 25 dienų nutariau mesti darbą. Gavau 25 dol., iš kurių 16 pasiunčiau žmonai, kad iš Anglijos atvažiuotų į Kanadą. Kai ji atvyko, aš beturėjau tikrai 40 centų... ir jokio darbo. Už 3 dolerius mėnesiui su žmona pasisamdėme kambarėlį. Bet darbo nebuvo. Kažkaip per pažįstamus susiradau darbo uost, nes ten buvo statomos šaldės. Gaudavau po 12½ ct. už valandą. Tai jau buvo gerai. Bet atėjo žiema ir darbai pasibaigė. Vel likau be darbo. Kaip gyventi? Patarė man vykti į Ameriką. Nuvykau palikęs žmoną, ir gavau darbo anglų kasyklose — mainose. Darbas po žeme buvo labai sun-

kus. Nuo prakaito sruvenimo veiduoose atsirado vagos. O gaudavau po 3 dol. už 8 val. darbo dieną. Bet mainieriai su streikavo ir aš vėl likau be darbo. Grįžau į Montrealy.

K. Rokas pasakoja ir pasakoja. Jo praeities prisiminimai plaukia srauniu upeliu. Jis pasakoja tartum iš rašto, iš surašytų jo gyvenimo kronikų. Savo prisiminimus jis dėsto tų laikų vaizdų fone.

— Grįždamas iš JAV, ten palikau žydrinius laukus, o su grįžęs į Montrealy, radau gilia žiemą, sniego pusnis, iš kurių nematyti nei tramvajų. Tada gi gatvėms valyti mašinų nebuvo. Niekas sniego iš miesto neveždavo. Susikraudavo dideli sniego kalnai, kurie gulėdavo iki Sekminių, kol ištirpavo... — sako p. Rokas. — O čia darbo vėl nėra. Per pažįstamus išteikiau bonką degtinės ir 5 dol. kyšio bosui, gavau darbo savivaldybėje — po 25 ct. už valandą. Būtų jau gerai, bet bosas po dviejų savaitių atleido. Jis, mat, iš darbininkų atleidimų ir naujų priėmimų da iė biznį, nes visi jam nešė kyšius... Kas daryti? Vargais negalais gavau darbo dažų dirbtuvėje, bet greit užsinođijau ir vos nemiriau. Ligoninėje šiaip taip pagydė. Aliejinėje gavau darbo po 16 ct. už valandą, o paskui, draugui persikėlus į JAV, jo vietoje kau-

— Ar PLB laukiama piniginė parama nenuvylė jos kūrėjų?

— Sunku dar pasakyti. Dar nėra nei viename krašte Lietuvių Bendruomenės, kuri savo organizacija būtų pasistumdėjusi ligi „PLB Santarkos nuostatų“ 65 str. numatytų įmokų. Aš žinau, kad mūsų tarpe net šiose sąlygose, yra žmonių, kuriems sunku skatikas paaukoti Lietuvos vadavimo reikalui ar lietuvių išlaikyti, o praktiškai, pagrįsti — ir šimtai yra niekis. Aš žinau taip pat, kad ne vienas savo vietos reikalui kai ar asmens patogumėliai yra svarbiau, negu bendras lietuviškas reikalas, net Lietuvos vadavimas. Bet aš dar ligi šiol tikiu, kad tai yra negausios išimtys. Lietuvis moka mylėt savo tėvynę, moka jos laisvei aukotis ir aukoti. Jis atliks ir savo pinigine pareiga. Juk ir ta pareiga yra tik šešėlis, palyginti su auka dedama ant tėvynės aukuro partizanų ir pasiilikusio tėvynėje lietuvių. Turėdami daugiau laisvės negu už geležinės uždangos mūsų broliai, turim padėti savo tėvų žemei. Tai pareiga, ne malonė. Nuo mūsų pasaulio priklauso ir teisė naudotis laisvos tėvynės gėrybėmis. Ne tas, kas patogiau tremties laiką praleis užsieniuose ir kas daugiau pinigų susikraus, nusipelnys garbingo savo tėvynės sūnaus vardo, bet tas, kas tremtyje daugiau gera padarys lietuvių ir lietuvių ir kas jiems daugiau pasiaukos.

— Kas daroma lietuvių išlaikyti išeiviuose?

— Lietuvių išlaikymo darbas, ypač šiuo metu, kai Lietuvoj bolševikas iš kailio neriasi, kad greičiau ją išnaikintų, o senųjų mūsų išeivių tarpe ji labai susilpnėjusi, yra toks didelis, toks sunkus ir toks atsakingas, kad nei vi-

na įstaiga, nei vienas žmogus to darbo neatliks, nors ir būtų genialus. Čia reikalinga yra visų lietuvių jėgų mobilizacija. Tą mobilizaciją VLIKas ir paskelbė 1949 metais birželio mėn. 14 d. Tai Pasaulio Lietuvių Bendruomenė — PLB. Jei išblaškytoji lietuvių bendruomenė atiduos į PLB or ganus geriausius savo žmones, jei negalės lėšų jos darbams vesti, o kiekvienas lietuvis ir savo jėgų, PLB savo milžinišką darbą atliks. Bet jei visuo menė, išrinkusi vadovaujamus organus, manys, jog jau visa yra padariusi ir ligi kitų rinkimų savo pirštų prie darbo nešis, PLB bus tik iškaba be turinio.

Lietuvių išlaikymo vyriausias rūpintojas ir tvarkytojas bus PLB. Tą darbą derins ir skatins PLB Vyriausioji Valdyba, kurią išrinks Pasaulio Lietuvių Seimas.

— Kaip vyksta PLB organizavimo darbas?

— Patenkinimai. Galėtų būti didesnio užsimojimo. Partiniai ir pasaulėžiūriniai nesutariai ne vienoj vietoj trukdo ir lėtina kalbamąjį darbą. Bet nepaisant viso to, darbas eina. PLB organizacija jau yra atsi stojusi ant stipresnių ar silpnesnių kojų beveik visuose kraštuose, kur tik lietuvių esama.

Sunkiausia organizuotė ten, kur yra senos išeivių bendruomenės. Prie jų priklauso ir JAV lietuviai. Pradžia buvo sunki, bet iš sustingimo taško išjudinta.

— Kodėl Amerikos senieji išeiviai nenori priimti PLB?

— Senųjų amerikiečių priešinimasis paremtas neįsigilimumu į PLB tikslus ir pobūdį. Aš manau, kad tas nesusipratimas baigsis susipratimu, ir viso pasaulio lietuviai stos vieningai į PLB išrinktas gretas.

Britai fortepijono pamokas duoda televizijos pagalba. Atvaizde — populiarius britų muzikos mokytojas Sidney Harrison su dvylikos metų mokine, Londone, pamokos metu, prieš teleaparata.

Kaip Kanadoje kūrėsi lietuviai

ISTORINĖS MEDŽIAGOS APYBRAIŽOS.

PASIKALBĖJIMAS SU ANTANU JANKEVICIUM.

5.

— O kaip jūs kūrėtės ir iškūrėte?

— Gavau darbo, už kurį pradžioje mokėjo 12½ centų už valandą. — Paskiau atlyginimai kilo. Pradžioje dirbdavome po 12 val., o vėliau darbo valandos buvo sumažintos. O kai perėjau dirbti į Plieno kampaniją, tai ir dabar dirbu, nors jau esu išsitarnavęs pensiją. Plieno kampanijoje dirbu jau 44 metus ir gaunu po 1 dol. 18 centų už valandą. Iš to atskaitoma: draudimo 62 ct., R. Kr. 10 ct. ir 72 valst. mok. Už tai gaunu nemokamai gydymo, ligoninę ir senatvės pensiją.

A. Jankevičius prisimena lietuvių įvažiavimus į Kanadą.

— Pirmoji banga buvo 1911 — 13 metais. Taip, kad prieš Pirmąjį pasaulinį karą DLK Vytauto klubas turėjo 353 narius. Bet po karo daug kas išvažinėjo — vieni grįžo į Lietuvą, kiti išvyko į JAV, ir jei kūrė P. St. Ch. susitikdavai, tai jau turėjai tiesti ranką ir sveikinti. Antra banga emigrantų sekė po 1926 metų, nes

jau pradėjo leisti su Lietuvos pasais. Ir dabar — trečioji banga.

Antanas Jankevičius turi labai daug atsiminimų — ir iš Lietuvos ir iš Montrealy, kurio pastoviausių gyventojų jis yra nuo 1905 metų. Jis atsimena labai būdingų ir originalių įvykių, kurių detales pasakoja su dideliu humoru. Daugelis tačiau atsiminimų yra tragiški, sunkūs, ypač, kai lietuviams, vos atvykusiems į naują nepažįstamą kraštą, nemo-kantiems čia kalbamųjų kalbų, neišsikūrusiems tvirčiai šioje žemėje teko išgyventi labai sunkių dienų. Ypač ekonominės depresijos metais, kurie visus darbininkus labai sukrėtė. Dėl tos depresijos, dėl tų neteisybių, kurios buvo patirtos depresijos metu, dėl nobjektivumo ir neatjautimo dalinant valstybės skirtas gėrybes, daugelis nukrypo į kraštutinius. Dalis tų neišlaikiusių pusiausvyros pasidavė komunistų įtakai, nes komunistai pažadėjo rojų ir gerbūvį. Kad jie ūki. Skurdus buvo rusų laikais gyvenimas. Nutarėme pasiekti geriau, ypač, kad bro-jas buvo Amerikoje.

KLEMENSAS ROKAS PASAKOJA

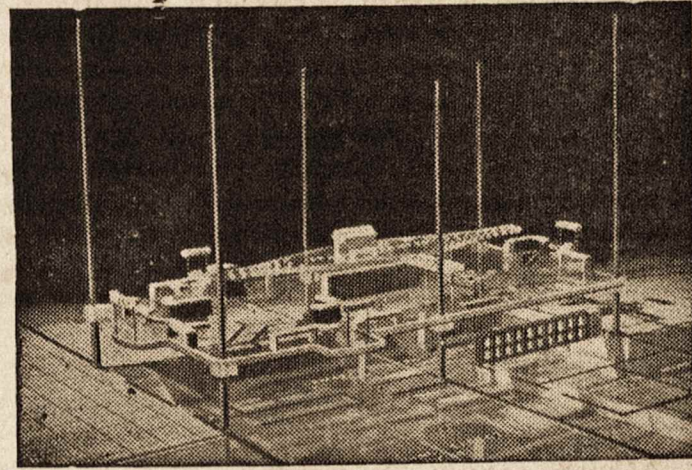
Pasikalbėjus apie lietuvių kūrimąsi Montrealy su p. Jankevičium, kreipiamų į kitą populiarią vilasalietį Klemensą Roką. Jis gyvena 1 Ave, 65. Bet kas čia jo nežino? Jis skaitlingos šeimos galva. Nelengvas jo buvo įsikūrimas Kanadoje, bet gražiai gyvendamas su žmona, sukurė skaitlingą šeimą. Jų šeimos — 12. Jei-gu vienas vaikas nebūtų nusikendęs Šv. Lauryno upėje, abu Rokai dabar turėtų 10 vaikų. Nedaugelis šeimų tokios gausios.

Priminus seną norą išgirsti apie tai, kaip Kanadoje kūrėsi lietuviai, Klemensas Rokas tuo jau ima pasakoti:

— Iš Lietuvos išvykau 1906 metais. Tais metais vedžiau ir tais metais išvykau su žmona, — sako p. Rokas. — Į Angliją.

— Kodėl? — klausiu.

— Turėjau 12 dešimtinių ūki. Skurdus buvo rusų laikais gyvenimas. Nutarėme pasiekti geriau, ypač, kad bro-jas buvo Amerikoje.

Britų PYE eksperimentinė televizijos studija. PYE pasirašė kontraktą pastatyti Montrealy televizijos stotį, kuri atseis 300 tūkstančių dolerių. Tai bus pirmoji televizijos stotis Montrealy.

ly deginimo takrike. Kaulai reikalingi cukraus fabrikams. Spaudėmes, čedijome centus ir per kelis metus susitaupeime 2.000 dol. Mama iš Lietuvos skundėsi, kad jai sunku gyventi, kad pusininkas visai negyvenęs ūki. Kvietė namo. 1913 metais su šeima — žmona ir dviem vaikais — sugrįžau į Lietuvą. Iškeitęs kanadiškus pinigus, gavau 4.080 rublių. Tai buvo jau pinigais. Deja, jis greit tirpo. Reikėjo viską remontuoti, nauja statyti, pirkti gyvulus ir tt. O čia „amerikoniui“ juk reikėjo ir draugus pa-vašinti... Kai užpirkau iš kai myno, kuris kėlėsi į miestą, pu- sę valako žemės, jau man stigo pinigų. Sumaniau grįžti Kan- don užsidirbti, bet žmona vie- na nenorėjo likti, — todėl vėl su šeima grįžau į Kanadą... O čia vėl tie patys baisūs „slė- kai“... 1914 metų birželį bu- vome jau Montrealy, bet dar- bo negalėjau gauti 11 mėne- sių! Tai buvo didelė kankynė.

P. K. Rokas, prisimindamas tuos laikus, atsikvepia ir tęsia:

— Netrukus prasidėjo Pir- masis Pasaulinis karas. O dar- bų vis viena nėra. Šaligatviuo- se stovi būdelės, į kurias poli- cininkai vylioja, siūlo stiklą degtinės ir pasirašyti į kariuo- menę, o darbo nėra... Jau vie- nas policininkas mane sugun- dė.

(Bus daugiau)

Iš ko gaminama atomnė energija

URANIUMAS

jo šiandieninė reikšmė, gamyba, kasyklos ir padariniai.

Šių dienų modernioji karo pramonė turi vienintelį šūkį: Svarbiausi pirkėjai USA ir daugiau uranumo. Uraniumas pasidarė svarbiausiu ateities karo ginklu. Kas jo daugiau turės, jausis stipresniu ir saugesniu. Kaip be parako negalima pagaminti šautuvams, taip ligšiol be uranumo negalima suskaldyti atomų, gauti radioaktyvių spindulių ir pagaminti kitų modernių ginklų.

Kas yra uranumas? Uraniumas yra metalo elementas, randamas įvairiuose mineraluose. Daugiausia jo turi šie mineralai: samarskitai, fergusonitai, carnotitai, autonitai, torbernitai, gummitai, tyuyamunitai, uranophanai, schoroeckingeritai, schoepitai, hatchettolitai, euxenitai, sklodowskitai, betafitai ir kiti. Iš šių mineralų rafinerijose tam tikru būdu uranumą išskiria. Gaudamas metalinis uranumas, kuris toliau rafinerijose, gana sudėtingu cheminiu būdu, perdirstamas į uranumą Ozydą U₃O₈. Iki šiol rafinerijos gamina ir į rinką išleidžia dviejų rūšių uranumą, kuris tarptautinėje prekyboje žinomas sekančiais pavadinimais: U 235 (uranumas) ir U 238 (plutonumas). Be uranumo negalima sukelti radioaktyvumo, taip vadinamų radioaktyvių spindulių. Radioaktyvūs spinduliai yra pagrindinė atominų ginklų jėga. Juo didesnis radioaktyvių spindulių veikimo laukas, juo stipresnė naikina moji jėga.

Uraniumo pasaulinė gamyba dar nėra didelė, o kasyklas galima suskaičiuoti ant pirštų. Mineralai, kurie turi uranumą, (uranumą rūda) mažiau se kiekiose daug kur užtikina mi, bet dėl mažų kiekių neekspluatojami. Vienos iš geriausių ir didžiausių pasaulyje uranumų kasyklų priklauso belgų karūnai ir yra Afrikoje, Belgų Kongo kolonijoje, Haut Katanga provincijoje Shinkobovne vadinamos. Šioje vietoje uranumą klotai labai dideli. Belgai uranumą ne daug su-

naudoja. Jie jį parduoda. Svarbiausi pirkėjai USA ir Sov. Sąjunga. Antroji vieta uranumų gamyboje priklauso anglų karūnai. Anglija, kaip ir Belgija, savo metropolijoje uranumą rūdos neturi, bet ji kontroliuoja savo dominijų ir kolonijų gamybą — Kanados ir Pietų Afrikos. Po belgų garų šinkolobwe kasyklų seka Kanados Eldorado. Jos savo apimtimi, gamyba ir klotais yra antros pasaulyje. Eldorado, Port Radium yra prie Great Bear ežero, šiaurėje Northwest Teritorijos. Iš šių kasyklų pagamintas uranumas yra labai aukštos kokybės.

Ne taip seniai Ontario provincijoje, prie Superior ežero, Sault-Ste-Marie apylinkėje, Theano Point, surasti nemažai klotai uranijaus rūdos, kur jau veikia kasyklos ir pastatytos rafinerijos. Pastaruoju metu Kanadoje dar keliose vietose surasti labai dideli plotai su uranijaus rūda, būtent: Ontario provincijoje prie Ottawos ir Saskatchewan provincijoje prie Athabaska, Black ir Lac la Ronge ežerų erdvės. Šiose vietose uranijaus rūda dar neekspluatojama. Kanada visos savo uranumų produkcijos ne sunaudoja. Ji dalinasi su Anglija ir USA.

Sovietų Sąjunga savo kontroliuoja, nors ir nedidelio masto, bet turi uranumą. Cekoslovakijoje Erzgebirge yra Jachymov ir Jachimostal uranumų kasyklos. Pagal geologų apskaičiavimą iš šių kasyklų galima gauti apie 1000 tonų U₃O₈. Iki šiol jau gauta per 700 tonų. Reikia kasyklas neužilgo bus išsemtos ir turės užsidaryti. Dar vidutinio didumo kasyklas, kurias kontroliuoja rusai, yra Saksonijoje prie Dresdeno ir Bulgarijoje. USA uranijaus rūda daugel vietų aptikta. Dabar vykdomi tyrimai ir didžiausi rūdos plotai rasti Colorado Plateau, kur suama keturių — Colorado, Utah, Arizonos ir New Mexico valstybių sienos. Čia pagal geologų davinius, yra

Vytautas Tarvainis

VIENKIEMIO TRIOLETAI

1. Varduva

Lekia, skuba, nesustoja melsvos bangos Varduvas. Ties verpetais suputoja — lekia, skuba, nesustoja... Šviesų veidą išbučiuoja lėlijėlė nekaltą, — lekia, skuba, nesustoja melsvos bangos Varduvas...

2. Vakaras

Kai vakaras tylus į vienkiemį ateina ir užmerkia žiedams melsvas akis, girdi, kaip žiogsia kuria meilės dainą, — kai vakaras tylus į vienkiemį ateina, kaip vėjas nuprausia žolytės daigą ir prieklėčio sugirgždina duris... Kai vakaras tylus į vienkiemį ateina ir užmerkia žiedams melsvas akis.

3. Naktigoniai

Kaži kur, toli, už šilo, už galalaukės beržų, uždainavo ir natilo... Kaži kur, toli, už šilo, jau naktigoniai sukilo dar ankščiau pirmųjų gaidžių, — kaži kur, toli už šilo, už galalaukės beržų...

milžiniški klotai carnotitų, kurie turi labai didelį procentą uranumų ir vanadiumo.

USA, Kanada ir Anglija yra sudariusios atom energijos bendradarbiavimo konvenciją. Šiam reikalui yra sudarytas specialus Atominės Energijos Komitetas su būstine USA. Visi, konvencijai priklausančių valstybių, atom energijos srityje padaryti bandymai, išradimai bei patobulinimai sukoncentruoti šiame komitete. Šis komitetas visą gautą medžiagą derina, tobulina ir priduoda galutinę formą. Greta šio komiteto USA yra kitas, amerikoniškas, toks pat komitetas, kuriam ilgą laiką vadovavo Dovydas Lilienthal. Kaip teko girdėti, to komiteto vadovavimą žada perimti karinės įstaigos. Lilienthal buvo nuomonės kad atom energijos srityje atsiekti išradimai turi tarnauti žmonijai labai ir todėl reikėtų viešai skelbti. Jeigu komunizmas ne siektų pasaulinio viešpatavimo, tokios nuomonės negalima būtų paneigti, bet atsižvelgiant į dabartinę politinę konjunktūrą nuo viešo skelbi-

mo tenka susilaikyti ir apgailėstauti, kad nemaža paslapčių iš šio komiteto išėjo viešumon per „užpakalines duris“ talkininkaujant Dr. K. Fuchs, H. Gold, A. Slack, S. Weinbaum, D. Greenglass ir kiti.

Atominų ir hydrogeninių ginklų daroma žala yra labai didelė. Atominės bombos, sprogusios Japonijos erdvėje, virš Hirošimos ir Nagasaki, paliko klaidų prisiminimą. Dabar sprogimo vieta klasifikuojama sekančiai: pirmoji zona (sprogimo centras) su nepaprastai dideliu karščiu laikoma staugios mirties zona. Antroji zona, kurios temperatūra nėra mirtinga, bet joje radioaktyvumas ant tiek būna stiprus, kad išlikti sveikam nedaug galimybių yra. Trečios zonos radioaktyvumo stiprumas būna jau silpnesnis ir jeigu prisilaikyti gydytojų nurodymų, galima išlikti ir sveikoms. Hirošimoje ir Nagasaki gyventojai, kurie gavo silpną radioaktyvumo palietimą, pasveiko, bet vėliau pasireiškė kataraktos masiniai su sirgimais su apakimo pasekmė. Nemažas apakimo skaičius už-

2.

Po užpuolimo Trockio namai buvo paversti tikra tvirtove. Vietoje medinių, buvo įdėtos dūgubos plieninės priekinės durys, elektros pagalba kontroliuojamos. Gyvenamuose Trockio kambariuose ant langų ir durų buvo įtaisytos masyvios plieninės užuolaidos. Buvo uždėtas bomboms atsparus namo stogas ir įdėtos tokios pačios grindys, ir to, visur kur buvo išvedžiotos įelektrintos vielos. Visa kaimyninė aplinka buvo nuolatosebama iš tam tikslui specialiai įrengto stebėjimo bokšto.

Tačiau Jacsonas visuomet galėjo laisvai į šią tvirtovę įeiti ir išeiti, kuomet tik jam patiko. Trockio sargybiniai ir sekretoriai gerai žinojo, jog „sėdintis“ jį pažįsta ir juo pasitiki.

Kai rugpjūčio mėn. Silvija atvyko į Meksiką praleisti čia savo atostogų, jinai rado Jacsoną kiek pasikeitusį. Jis atrodė lyg ligonis ir, matyt, buvo psichiškai kiek sukrėstas. Rugpjūčio 10 d. abu jie buvo pakviesti pas Trockius arbatos. Geriant arbatą, Jacsonas pirmą kartą dalyvavo politinėse diskusijose. Buvo kalbama, ko

registruotas ir pas atom. energijos tyrinėtojus.

Nūdien atom energijos tyrinėtojų yra labai rimtas uždavinys: surasti radioaktyvių spindulių neutralizavimo būdą, (padaryti nežalingais). Radioaktyvių spindulių neutralizavimo srityje padaryta ir daroma įvairūs bandymai. Tačiau bandymų duomenų viešai skelbti negalima. Radioaktyvių spindulių matavimui yra išrastas specialus prietaisas — dozimetras. Šis dozimetras parodo radioaktyvių spindulių palietimo stiprumą — radiaciją. Dėka šio prietaiso, gydytojai iš karto galės matyti palietimo stadiją ir iš karto taikyti reikalingas priemones. Reikia manyti, kad ateityje prieš radioaktyvių spindulių gydymo priemonės bus surastos ir radioaktyvumas, kuris šiandien nėra baisi mirtis, bus neutralizuotas.

S. Juozapavičius.

kią propagandos liniją Trockis toliau turėtų vesti. Jacsonas su tuo ir parėmė Trockio nuomonę ir pasisūlė parašyti ji ginantį straipsnį. Tuo tarpu Silvija buvo priešingos nuomonės ir ginčijosi su jais.

Po savaitės Jacsonas atnešė Trockii parodyti to savo straipsnio projektą. „Keletas frazių, murzina medžiaga!“ — ve liau Trockis pastebėjo savo žmonai apie šį straipsnį. Tačiau jis prižadėjo Jacsonui iki ateinančio ketvirtadienio jį perskaityti.

Tą ketvirtadienį — tai buvo 1940 m. rugpjūčio 20 d. — 17 val. 30 min. trys Trockio draugai — Josephas Hansenas, Charles Cornelis ir Melquiesdes Benitezas — darbavosi ant Trockio namų stogo, rengdami ten aliarmo sireną, kurią būtų galima panaudoti, jei da pasikartotų koks naujas užpuolimas. Kaip tik tuo metu atėjo Jacsonas. Sargyboj stovėjęs Haroldas Robinsas nuvedė jį tuojau pas Trockį, kuris tuo metu užpakaliniame kieme lesino viščiukus ir penėjo kraliukus. Jacsonas pranešė Trockii, jog kiekvieną minutę ten ka laukti ateinančios atsisveikinti Silvijos; abu jie ryt išvyksta į New Yorką. Pastebėjęs balkone Trockienę, Jacsonas kreipėsi į ją:

— Esu baisiai ištroškęs. Ar negalėčiau gauti stiklo vandens?

Trockienė pastebėjo, jog jo veidas buvo kiek pasikeitęs. Dabar jis buvo pilkšvai žalsvos spalvos ir taip pat jis atrodė nervingas. Jacsonas, priešingai jo įpročiui, šį kartą buvo užsidėjęs ant galvos skrybėlę ir per kairę ranką buvo persimetęs lietpaltį.

Kai Trockienės lydimas, Jacsonas grįžo prie kraliukų kuteles, Trockis tarė jam:

— Puiku, dabar eisim į viršų pažiūrėti jūsų straipsnio! — Ir jis nusivedė Jacsoną laiptais į savo darbo kambarį ir užsitarė jo duris.

Po trijų ar keturių minučių virtuvėje buvusi Trockienė, laukė buvęs Robinsas ir tie trys ant stogo dirbę vyrai išgirdo baisų, sielą sukrečiantį riksmą — ilgą ir agonizingą. Tai buvo lyg pusiau šauksmas, pu-

PASTORALĖ

C. F. RAMUZ.

— Galėtumėm sukurti laužą?

— Aš nieko neturiu, Tu, turi ką?

Jis išsitraukia iš kišenės alavinę degtukų dėžutę, apvalią, su spyruokliniu dangteliu. sėdasi, ištuština ją saujom: — Matai!

Degtukai fosforiniai, raudonom galvutėm:

— Vienas, du, trys, keturi... Turiu aštuonis.

— Pakanka, kai moki; aš moku, tu nemoki. — Tai berniukas keturiolikos metų, išdygęs dievai žino iš kur. O jina, gano ožkas.

Jo rankos kišenė, nosis raudona, plaukai pasišiaušę ant viršugalvio, tarsi vynys. Jis laiko kairėj rankoj veltinę skrybėlę.

Vėjas, visada vėjas ant šių želmenuojančių kalvų kurios randasi virš miestelio. Jis ateina iš viršaus, nuo didžiojo slėnio, plačiai atsivėrusio prieš jį, nuolatiniu alsavimu, švilpin-damas žemės žievę ir uolas, ir atsidaužia į šį pakilimą, kur šią vakarą valandą esama mažos bandos. Jis ateina iš anapus slėnio, stryktelėjęs per viršų pietų grandies viršukalnių, kurios baltos kiekvieno metų laiku, ir eina tiesiai į jus visa jėga, nekieno nesulaikomos; tada ožkų plaukai pasišiaušia ant liesų nugarikaulių, barzdos išsidraiko; jos atgrežia uodegas prieš vėją ir pražiojusios smailus snukius, kur virpa šiurkštus hežuvis, ima bliauti ilgai ir pakvaitusiai.

Jai švyteli suknėlė virš galvos: ji priploja ją žemyn abiem rankom. Ji muvi megztu rausvos vilnos gaubtuvėliu, surišamu pasmakrėj, suplyšusia juoda prikyšte, stambiais žemėtais batais, kurių perplatus auliukai apie riešus palieka tuštumą, kur galėtum išsprauti ranką. Bet užvis apmaudžiausia su plaukais. Išlendanti kuokštė užsiplaka jai visą laiką ant burnos ir jina ją kšnoja, stengdamosi pastverti, bet kuokštė vėl nuakrija.

Sarkos nešamos pavėjui, tarsi pusiau sudegę popiergaliai iš kamino. Čia truputėlį aukščiau už girią. Tai pušynas. Gria braška, gria lenkias. Matosi, kaip staiga ji verčias aukš tieslinka švystelėdama savo raudonais kamienais, paskui vėl puola priekin. Ji dingsta savo šakų pynė. Gria raudona, ji juda, jina pakaitom raudona arba juoda; trenksmas, braškės, paskui nebežina, nes tave pametė abiem rankom į priekį, į žemę (tada rodai savo užpakalį); ir ožkos liaujas edusios, nustebintos žole, kuri taip pat keičia vietą, atrodo bėganti nuo jų ir yra tarsi vanduo, sruvenas atkalnėn.

— Kurgi tas laužas?

Reikia šaukti, kad kas tave išgirstų. Jis rėkia:

— Eik paieškot žagarų!

Jinai pasikelia vėjuje, išrauna ant šlaito kuokštę samanų, kilsteli šen bei ten sąsą šaką ar medžio gabalėlį ir grįžta pilna prijuoste.

Jis jai šaukia:

— Aš turiu skujų. Padėk apačion samanas, paskui uždėsi smulkių šakų, o ant viršaus jų — ką nors kas užlaikytų ugnį.

Jo kišenės pilnos skujų. Jis išsitraukia savo skujas, atstumia mergaitę, nes ji nemoka degti, ir pats suramsto laužą, dabodamas kad smulkūs žagarai būtų gerai tarpusavy susikryžiję, jis uždeda ant viršaus kelmą maumedžio.

— Šitaip, taip laikysis.

Jis puola ant pilvo. O ji, stovi šalia jo. Jis užsitempia ant galvos skvernus savo vyriško švarko. Jis šitokiu būdu pasistato sau savotišką grotą, savotišką pašiūrę, kur vėjas negali įeiti. Jis ten pradingsta. Jo galvos nebematyti. Kojos lauke. Jis juda virš jo keistai į visas puses ir jis rašo kažin ką ore savo kojomis. Jo nebesigirdi. Tada pasirodo jo ranka, ji keliai išilgai kelių, ieško kišenės, randa kišenę. Ir iš ten išlenda su alavine dėžute, kuri kažkur nugairinama savo ruožtu.

Paskui jo galva pasirodo vėl akimirka.

— Žiūrek gerai. Dabar bus.

Jis vėl grįžo į savo namelį, bet jis kosti. Girdėti kaip jis kosti. — Tai siera. Tai tie fosforiniai degtukai, kurių galvutės raudonos, o medis įtemptas geltona mase, kuri dega be liepsnos ir dvokia.

Jo galva kyšteli:

— Snypst!

Jo akys pilnos ašarų. Jis meta pusiau sudegusį degtuką. O jina, ji laukia šalimais jo, rankom ant kelių, pilna motiniško rūpestingumo. Ji laukia, kol įskils. Ar šį kartą užsids? Perniek, dar kartą. Degtukas nulūžo.

Jis tarė:

— Dar ne galas.

Jis dingsta po savo švarku. Ir staiga pasimato dūmų gyslėlė, kurią bematant vėjas suraizgo ir išdraiko į visas puses.

Jis šaukia:

— Jau!

— Negal būt!

Bet jis atvertė savo švarką, pakelia jos pusėn veidą, nieko nesakydamas: nėra reikalo ką sakyti, pakanka tik žvilgtelti.

Matosi, jog samanos įsidedė. Vėjas rausia jose skylę, kuri, tamsiai raudona, iš pradžių, bala, tuo tarpu kai šakelės esančios viršų užsideda savo ruožtu ir raitosi; tuomet liepsna emė pliauskėt džiaugsmingai, smala savo gale, lyg pluksna, kurią vėjas plaka prie žemės ir nukerta smaigali, nepajėgdamas jos užgesinti; priešinai — ją sustiprindamas.

— Skubėk! Varyle! Žagarų!

Jis autoritetingas. Jinai bėga, jina lenkias, tiesiasi, ji pripildė prijuoste.

Jisai:

— Varyk stambias šakas.

Jie abu dūsusipina. Jie mēto pakaitom visa kas degamo į baltai rūkstantį laužą, nebežiūrėdami, nes kai liepsna įleidžia kaip reikiant šaknis, ji ryja viską, ką jai paduos. Ugnis suleido šaknis žemėn; iš tos pusės kur pučia vėjas, iširausė ola, kur nepakeliamam žarijų balavime, stagarėlių pelenai

sudaro daug daug pilkų ritinėlių, išsaugojusių pavidalą to, iš ko atsirado, bet yra besvoriai, nepaliečiami ir nukelia vos pus-telėjus į juos.

— Tu nieko neturi?

— Nedaug ką.

— Bulvių?

Ji papurto galvą.

— Gabalėlis sūrio ir duonos — viskas, kas yra mano maišelyje.

Ji turi drobinį maišelį, kabantį jai per strėnas.

— Parodyk!

Jis sako:

— Tai viskas? Tu net neturi peilio.

Laimė, jis turi savąjį, kuriuo jis didžiuojasi, nes tai dvikriaunis.

— Pasistengsim, sako jis. Duokš duoną!

Jie išsitiesia abu ant pilvų, priešais laužą. Vėjas užverčia jai sijonuką ant pečių. Jos kelnaitės rausvos medvilnės. Įtrintos juodai, iš kurių kyšo liesos šlaunys, o žemiau, kyla iki kelių storos vilnones kojines, rausvos taip pat.

Tai vėjas. Visą laiką vėjas. Jis sruva neišsenkamai iš nežinomų šalių, per viršų kalnų. Dabar didžiulai juda plaukai yra užpakaly, rūpestingai atnaujinamos žagarų krūvos, kur raitosi raudonodami visokiausios rūšies vikšrai, o paskui pasidengia baltais pelenais, tarsi pelėsiais.

Jie guli šalimais viens kito, nugara į vėją, kojom į viršų. savo keturiom kojom, stambiuose kietos odos batuose ir matos kaip vinių eilė švyti paskutinę dienos šviesio.

Jisai pasmeigė peilio galu jam pakištą sūrį. Tai vien žievė. Ji kieta, kaip akmenioakas. Bet pasukus ją į gerąją pusę, rasit galima iš jos ištraukti kas nors. Ir gerąją pusę jis atsuka ir liepsną. Maisė minkštėja ir smilksta čirškėdama. Jis išpjauna duonos kraigę plonas riekeles, po dvi kiekvienam. Paskui peiliu grando sūrį visą padengtą mažom puspusiau skysta grietine, kuri gerai kvepia ir kelia burnoj seiles. Jie kramsnoja nekalbėdami.

Lilis pakankamai sūrio aptept dviem kitom riekiem. Jis teisingas. Jinai nieko nesako, ji patenkinta. Jie sugulę šalimais vienas kito, jie galvoja:

„Tai skanu“. Tai karšta, degina liežuvį. Jų veidai prie šais laužą, taip, kad jie svyla iš priekio; už tat visur kitur jų kūne šaltis, kuris skverbiasi su jų, šaltis kojose, nugaroj, pilve. Bet jie valgo kol gali ir tai juos sušildo.

Tada jie ima šnekėti. Jis sako:

— Tu nežinai. Aš vesiu.

— A, sako ji, ką?

Jie kalba balsiai, nes vėjas.

— Aš negaliu tau pasakyti, bet jinai turtinga.

— Jinai eis už tavęs?

— Ir kaip! Bet jie jina man ką iškirstų, aš vesiu tave, nes tu gera mergaitė.

— O jei aš nenoriu?

— Tu norėsi; žinoma.

Ji iam kyšteli liežuvį.

Nebėra sūrio, ir duona suvalgyta. Jie pasikelia. Jie abu

siauo verksmas. Tačiau dar ne spėjus jiems atbėgti į Trockio darbo kambarį, Trockis su kraujoje paplūdusiu veidu iš savyro pro duris iš savo kambario ir sukrito salione ant grindų.

Darbo kambarį sunkiai kvėpuodamas ir lyg apstulbęs sto vėjo Jacsonas ir laikė rankoj revolverį. Robinsonas šoko ant jo ir partrenkė jį ant grindų. Atrodo, kad pusiau sąmoningai Jacsonas tuomet sustenėjo: „Jie privertė mane tai padaryti! Jie pasodino į kalėjimą mano motiną!“ Tačiau po kelių sekundų jis atgavo sąvitarą ir pradėjo kovoti, norėdamas pabėgti. Hansenas pačėjo Robinsonui sutramdyti Jacsoną. Kiek vėliau Jacsonas nurimo, bet atsisakė kalbėti. Jis tepasakė tiek:

— Silvija neturi nieko bendro su visu tuo. Ne, tai nėra GPU darbas. Aš neturiu nieko bendro su GPU.

Po kelių minučių atvyko kriminalinės policijos valdininkai. Jie rado Trockio kraują apšlakstyta kambarį. Kėdės, stalai buvo išvartyti, popieriai išmėtyti ant grindų. Prie stalo gulėjo mirties įrankis — sunki medinė kirka su aštria pieno viršūne.

Valdininkams Jacsonas pareiškė, kad Trockis atsisėdęs prie stalo, o jis stovėjęs kairėje jo puseje, šiek tiek užpakalyje jo kėdės. Kai Trockis pradėjęs skaityti straipsnį, jis iš po savo lietaipalčio išskiraukęs kirka.

— Aš ją aukštai iškilčiau, — pasakojė policijai Jacsonas, — užsimerkiau ir iš visų jėgų smogiau!

Basiai surikęs, Trockis pašokęs iš kėdės ir su nepaprasta jėga, nors jis jau turėjo 62 metus, amžiaus, puolęs žudiką. Tačiau kirkos viršūnė keturį centimetrų buvo įlindusi į jo smegenis. Po dvidešimt šešių valandų Trockis buvo nebe gyvas.

Žudikas buvo gerai pasirengęs: be kirkos ir revolverio, jo švankie dūbu buvo rastos įsiūtos 25 centimetrų ilgio durklas. Jacsonas tačiau neturėjo jokių dokumentų savo asmeniui įrodyti: jis pareiškė, kad savąjį kanadišką pasą jis sudegins. Jo pinigine buvo 890 JAV

doliarų, jų rankos raudonai mėlynos. Jų veidai dega. Tai berniukas ir mergaitė. Ateina naktis. Dauba, kurioj miestelis, apačioj jų, prisipildė prietemos. Ir atrodo jog vėjas lekdamas pro šalį pastveria gniūžtę šios prieblandos ir sviedžia ją į šlaitą. Matai, kaip jinai lekia į jus, tarsi dūmai, jinai viršum jūsų, jūs jos viduj. Tai metas — reikės grįžt.

— Tu padėsi man?

— Žinoma, atsako jis, — kadangi aš tave vesiu. Reikia surinkti ožkas krūvon, o su ožkom tai netaip paprasta. Užsispyrę, kieta kakčiai tai gyvuliai. Jos visad daro priešingai, negu kad norėtum, jog jos eigtųsi. Jisai pasileižia šūkalodamas, jinai užsimoja lazda. Jisai bėga rateliu aplink bandą, jinai varo ją prieš save. Bet vis dėlto koks nors gyvulys išsprunka, jei ji visies, visi kiti išsilaksto.

Jie šaukia, čiumpa akmeniukus. Ir tai reikia mokėti jais naudotis, būti sumaniam ir daryti pavyzdžiui taip, kad jie kristų į priešingą pusę negu kad ožka turi eiti.

Tai ilgas darbas, tai sunku. Vėjas įsimaiso. Ožkos žengia priešais vėją, kuris suglaisto joms vilnas ant nugarų. Visos barzdos plevėnas atgalios. Yra pasipriešinimas. Yra elastinga siena, kurią reikia priverst pasiduoti ir reikia brautis su vargu į ją, kitaip jinai subyrės aplink jus.

Tada lazdu dūžiai, riksmas be perstogės ir svaidymas be perstogės akmenų.

Pagaliau jie užveda bandos pirmagalį į kelią. Kelias leidžias statulėliai. Blogai matosi, vien išskiri, kad priešais kažkas tarsi neaiškios bangos, vietom paženklintos baltom putomis. Paskui visa tai ima sruventi, kristi skradžiais, pasidaro tarsi kaskada šokanti nuo vieno uolų luito ant kito.

Nustembi, vėjas nušiuvo. Ūmai pasigirsta kanopų kaukšėjimas, lyg lietaus lašnojimas. Vėjas tuo tarpu ir toliau tebepučia, smarkaudamas virš jūsų, tebegainiodamas išdraskytus didelius debesis, pro kurių tarpą skleidžias paskutinė dienos šviesa ir kurie daugus tarpusavy. Bet leidžiantis žemyn tolydžio paliekama aukštumų maišatis ir įžengiamas į ramybę ir rimtį.

Kažkas ateina priešpriešais pasitikti. Mažas, tyras deherėlis, lyg paukščio klyksmo gaida; jų ateina vienas, paskui antras. Jie ateina paskirai, paskui suvirsta visi krūvoj. Tai tarsi sėtum sauja grūdus; lengvesnė sėkla nulekia, o sunkūs grūdai krinta aplinkui. Aukšta gaida, duslus smūgis. Pradedama visa daina Viešpaties Angelas.

— O, prabyla ji, mes pavėluosim.

Reikia trk paspausti gyvulius. Ji vėl užsimoja. Bet banda dabar rami, ji lyg perkazė tarp tvorų, kurios stovi iš abiejų pusių. Ji nēbegali ištventi.

Laados skamba ant nugarų. Banda ima sruvent valandę grūčiau. Ji tamsi prietamsėj ir jos vilnijimas pasimato tik kur ne kur šviesesne nūgara iškylinčia, vėliakos nukrin tančia kaip kad daro srovė, kada vidury upokšnio povandeninis akmuo.

Artėjama prie žardžio. Ten moterys, laukia. Moterys sako:

— Kaip tu vėlai. Ką gi tu veikei?

dolerių. Taip pat jo kišenėj buvo rastas mašinėlė rašytas prancūzų kalba laišką. Parašas po juo — „Jac“ — ir data — 1940 m. rugpjūčio 20 d. — taigi, tą dieną, kurią buvo įvykdyta žmogžudystė — buvo parašyti pieštuku. Šiame laiške žudikas — ar kas nors už jo nugaros — paaiškino šį „teisybės aktą“ ir prašė jį pasiskelbti, jei „man atsitiktų kokia nelaimė“.

Laiško pradžioje rašoma: „Aš esu kilęs iš senos belgų šeimos“. Toliau Jacsonas pasisako, kad jis esąs žurnalistas, Paryžiuje įstojes į trockininkų organizaciją. Vieną dieną trockininkų „Ketvirtojo internacionalo“ centrinio biuro narys, kurio pavardės laiške jis nemini, pasiūlęs jam vykti į Meksiką pasimatyti su Trockiu. Jis davęs jam pinigų ir suklustotus dokumentus. Tačiau atvykęs į Meksiką, jis pajutęs didelį nusivylimą: čia jis pamatęs, kad tas tariamas didysis Trockis iš tikrųjų tesanti tik paniekos verta asmenybė. Jis įsitikinęs, kad Trockis esąs toks žmogus, apie kurį stalinis tai sako, jog jis neturįs jokio kito tikslo, kaip tik išnaudoti savo šalininkus, kad patenkintų savo asmenines ambicijas. Ir čia Jac visai išgįjęs nuo savo iliuzijų. O tą išgijimą jis visai pabaigęs, kaip toliau laiške rašoma, Trockio pasiūlymas jam, kad jis vyktų į Rusiją ir ten organizuotų atentatus prieš kai kurių asmenų gyvybes, pirmoje eilėje prieš Staliną.

Toliau „Jac“ dar priduria, kad jis buvęs susižiedavęs, „su tula jauna mergina, kurią aš myliu iš visos savo širdies“, tačiau Trockis pareikalavęs, kad jis nutrauktų su ja santykius, nes ši mergina esanti opozicijoje Trockiu, ji esanti trockininė jų mažumos grupėje. Laiškas baigiamas taip: „Galimas dalykas, kad po šio mano veiksmo ji gali nebeuorėti nieko apie mane girdėti, nežiūrėti į tai, kad tai buvo atlikta ir jos labui, kai aš pasiryžau pasiaukoti“.

Vienas šio laiško autorias išpažinties punktas pasirodęs esąs tikras. Silvija Agelov troško, kad niekuomet nebūtų pažinusi vyro, kuris užmušė Leoną Trockį. Pastatyta į akį statą su Jacsonu tuojau po

dos rankas, jų rankos raudonai mėlynos. Jų veidai dega. Tai berniukas ir mergaitė. Ateina naktis. Dauba, kurioj miestelis, apačioj jų, prisipildė prietemos. Ir atrodo jog vėjas lekdamas pro šalį pastveria gniūžtę šios prieblandos ir sviedžia ją į šlaitą. Matai, kaip jinai lekia į jus, tarsi dūmai, jinai viršum jūsų, jūs jos viduj. Tai metas — reikės grįžt.

— Tu padėsi man?

— Žinoma, atsako jis, — kadangi aš tave vesiu.

Reikia surinkti ožkas krūvon, o su ožkom tai netaip paprasta. Užsispyrę, kieta kakčiai tai gyvuliai. Jos visad daro priešingai, negu kad norėtum, jog jos eigtųsi. Jisai pasileižia šūkalodamas, jinai užsimoja lazda. Jisai bėga rateliu aplink bandą, jinai varo ją prieš save. Bet vis dėlto koks nors gyvulys išsprunka, jei ji visies, visi kiti išsilaksto.

Jie šaukia, čiumpa akmeniukus. Ir tai reikia mokėti jais naudotis, būti sumaniam ir daryti pavyzdžiui taip, kad jie kristų į priešingą pusę negu kad ožka turi eiti.

Tai ilgas darbas, tai sunku. Vėjas įsimaiso. Ožkos žengia priešais vėją, kuris suglaisto joms vilnas ant nugarų. Visos barzdos plevėnas atgalios. Yra pasipriešinimas. Yra elastinga siena, kurią reikia priverst pasiduoti ir reikia brautis su vargu į ją, kitaip jinai subyrės aplink jus.

Tada lazdu dūžiai, riksmas be perstogės ir svaidymas be perstogės akmenų.

Pagaliau jie užveda bandos pirmagalį į kelią. Kelias leidžias statulėliai. Blogai matosi, vien išskiri, kad priešais kažkas tarsi neaiškios bangos, vietom paženklintos baltom putomis. Paskui visa tai ima sruventi, kristi skradžiais, pasidaro tarsi kaskada šokanti nuo vieno uolų luito ant kito.

Nustembi, vėjas nušiuvo. Ūmai pasigirsta kanopų kaukšėjimas, lyg lietaus lašnojimas. Vėjas tuo tarpu ir toliau tebepučia, smarkaudamas virš jūsų, tebegainiodamas išdraskytus didelius debesis, pro kurių tarpą skleidžias paskutinė dienos šviesa ir kurie daugus tarpusavy. Bet leidžiantis žemyn tolydžio paliekama aukštumų maišatis ir įžengiamas į ramybę ir rimtį.

Kažkas ateina priešpriešais pasitikti. Mažas, tyras deherėlis, lyg paukščio klyksmo gaida; jų ateina vienas, paskui antras. Jie ateina paskirai, paskui suvirsta visi krūvoj. Tai tarsi sėtum sauja grūdus; lengvesnė sėkla nulekia, o sunkūs grūdai krinta aplinkui. Aukšta gaida, duslus smūgis. Pradedama visa daina Viešpaties Angelas.

— O, prabyla ji, mes pavėluosim.

Reikia trk paspausti gyvulius. Ji vėl užsimoja. Bet banda dabar rami, ji lyg perkazė tarp tvorų, kurios stovi iš abiejų pusių. Ji nēbegali ištventi.

Laados skamba ant nugarų. Banda ima sruvent valandę grūčiau. Ji tamsi prietamsėj ir jos vilnijimas pasimato tik kur ne kur šviesesne nūgara iškylinčia, vėliakos nukrin tančia kaip kad daro srovė, kada vidury upokšnio povandeninis akmuo.

Artėjama prie žardžio. Ten moterys, laukia. Moterys sako:

— Kaip tu vėlai. Ką gi tu veikei?

Vertė: V. A. J.

KULTŪRINĖ KRONIKA

LIETUVIS PROFESORIUS ALIASKOS UNIVERSITETE

Prof. dr. Juozas Pajaujis, Prekybos Instituto Klaipėdoje ir Vilniaus universiteto ekonomijos profesorius, pasirašęs sutartį su Aliaskos Fairbenks universitetu ir šio rugsėjo m. 9 d. lėktuvu skrenda į darbo vietą. Jis gaus 5.000 dol. mėtinio atlyginimo. Aliaskos universitete jis dėstys ekonominę geografią ir rusų kalbą.

— Didžioji New Yorko radijaus WNYC stotis, čiuilniečiams ten koncertuojanti, skiria rugsėjo 23 d., 5 val. pp. New Yorko laiku, lietuvių muzikai. Skambins V. Bocevičius ir dainuos I. Nauragis.

PROF. PR. SKARDŽIUS RŪPINASI KALBA

Žymusis mūsų kalbininkas prof. Pr. Skardžius, vadovaujas Lietuvių Kalbos Draugijai, veikliai rūpinasi lietuvių kalbos reikalais. Tuo tikslu sudaryta ir Kalbos draugija. Visi susidomėję kalbos reikalais, rašykite: Prof. Pr. Skardžius, 6608 Bliss Ave, Cleveland, Ohio, USA.

KUN. PRUNSKIS ALIASKOJE

Kun. J. Prunskis, bevažinėdamas po Aliaską, susitiko keltą lietuvių. Vienas jų pasakoja apie uždarius. Paprastas darbininkas gauna po 2 dol. 20 ct. už valandą, mechanikai — po 3 dol., „plumberiai“ — po 3 dol. 50 ct. Bet pragyvenimas dvigubai brangesnis, nes maistas brangus, reikia šilto apsirengimo, daug išeina kurui ir tt.

LIETUVIŲ TEATRAS AMERIKOJE

Daugumas JAV susibūrusių dramų aktorių, nutare Čikagoje sudaryti vieną Lietuvių Teatrą Amerikoje, kurio būstinė bus Čikaga. Ligšiol veikia du teatrai susijungę į vieną, kurio vaidyba išrinkta iš šių asmenų: J. Blekaičio, A. Rūko ir kitų. Pirmininku yra J. Blekaitis. — Istoriijos profesorius Pr. Cepėnas apsigyveno Čikagoje.

žmogžudystės, ji suriko jam: — Tu, purvinas žmogžudij! Tu purvinas GPU agentė! Aš tikiuosi, kad daugiau niekuomet tavęs nebeamatysiu!

Ašaromis per veidą riedant, ji kaltino Jacsoną, jog jis pasinaudojęs ja, kad nužudytų Trockį.

(B. d.)

LIETUVIAI TORONTO UNIVERSITETE

Toronto universitete mokslinį darbą dirba chemijos profesorius A. Zubrys, Lietuvos universiteto profesorius ir Vokietijoje dirbęs mokslinį išradimų darbą.

Toronto universitete mokslinį darbą dirba ir jaunas chemikas Jonas Maurukas, kuris mokslus ėjo Lietuvos universitete, o juos baigė Vokietijoje, Bonos universitete.

MUZIKOS STUDIJS NEW YORKE

New Yorque nuo rudens pradeda veikti net kelios lietuvių muzikos studijos: Vyt. Bacevičiaus fortepiono, muzikos teorijos ir kompozicijos studija ir p. Stankūno dainavimo studija. Už pamokas žemesniuose skyriuose imama po 5 dol., o aukštesniuose — po 10 dolerių už vieną pamoką.

TREMTINIŲ OPERA AUSTRALIJOJE

Australija, kaip ir Kanada, neturi pastovios operos ir iš viso jokios operos. Dabar, atvykus Australijon daugeliui pabėgėlių iš Europos, įvairių operų solistai Bathursto stovykloje pastatė Puccini operą „Tosca“, kurios pasveikinti Imigracijos ministerija prisuntė specialų savo atstovą. Operos atidarymą skė 1000 asmenų. Pasisekimas buvo didžiulis, nors „Tosca“ ėjo be orkestro, tik su fortepionais. Opera užprašyta į Australijos sostinę — Canberą.

„PASKUTINIS TARDYMAS“

Naujas A. Skėmos veiklas „Paskutinis tardymas“, kuris pirmą kartą buvo perskaitytas Montreale Lietuvių Dramos Teatro kolektyvui ir keliems menu besidomintiems asmenims, Čikagoje kelia labai didelį susidomėjimą. Kaip girdėti, šis naujas stiprus veiklas netrukus žada išvysti ramos šviesą. Ji žada statyti Čikagos Lietuvių Dramos Teatras.

— „Dainavos“ kolektyvas, kuriam vadovauja St. Sodeika ir G. Velička, Čikagoje pradeda darbą. Pirmu pastatymu numatomas „Nemunas žydi“.

— Australijos lietuvių Draugijos persitvarkymas į PLB-ą dėl formalinių kliūčių užtruko ir nežinia, kada galės būti oficialiai padarytas.

OKUPANTAI UŽDRAUDE IŠRADO BŪDĄ OPERUOTI LIETUVOS HIMNĄ

Pirmosios rusų okupacijos metu, 1940 m., buvo uždraustas giedoti Lietuvos Himnas „Lietuva, Tėvyne mūsų“. Antrosios okupacijos metu jis buvo leistas, ypač taikantis į užsieniečius. Bet 10 metų okupacijos sukaktuvi, proga, 1950 m. liepos 15 d. aukščiausios tarybos prezidento įsaką, kurį pasirašė J. Paleckis ir S. Pupeckis, Lietuvos Himnas uždraustas. Jo vieton įvestas A. Venclovos žodžiais ir B. Dvariono su J. Švedu muzika parašytas jau okupantiškas komunistų himnas, kuriame garbinami svetimi dievai — Stalinas ir Leninas, smikoma „vieninteliai neklystamai“ komunistų partijai.

Taigi, totalistiniai okupantai siautėja Lietuvoje.

Čikagos Children's Memorial Hospital ligoninėje vaikai, turintys širdies defektus (širdies vožtuvų susiaurėjimas) daromos operacijos. Tam tikslui esąs išrastas specialus peilis, kuriuo širdies trūkumas pašalinamas. Vaikai išgyja per 10 dienų.

NAUJAS BŪDAS ŠVIESAI GAMINTI

Dr. E. F. Lowry Amerikoje išradęs naują būdą gaminti šviesai: stiklą persunkia jo išrasta medžiaga, kuri, panaudavus elektros srovę, duoda šviesą. Šis įtaisas esąs daug patogesnis, negu elektros lemputės.

IŠRASTAS NAUJAS PARĄŠUTAS

Amerikos karo žinybos išradėjai išrad. onaują parašutą, kuris yra saugesnis už paprastą, ligšiol vartotą, parašutą. Naujasis parašutas patsi atsidaro kai žmogus pradeda kristi.

BAISUS ŽEMĖS DREBĖJIMAS INDIJOJE

Indijos Assam srityje žemės drebėjimo metu buvo didelė katastrofa. Daugelis miestų ir kaimų dingę žemėse. Kita dalis trobėsių nugrimzdo po 6 — 10 pėdų į žemę. Vietoje lygių pievų atsirado kalvos. Bra pamutros upės vaga pirmą pakilo, o paskui nusileido 8 pėdas. Žemės reijefas po drebėjimo visiškai pakito. Indijos valdžia dar negali apskaičiuoti, kiek katastrofos metu žuvo žmonių.

SAULĖS TEMPERATURA

Australijos mokslininkai J. L. Pasely ir D. E. Yabsely, il gus metus tyrinėję Saulės spindulius, gana tiksliai yra apskaičiavę Saulės temperatūrą. Ji siekianti vieno milijono Farenheito laipsnių karščio.

— Rašytojas Jurgis Savickas ruošia spaudai romaną „Žemė dega“.

— Polina Stoškūtė, Metropolitan operos solistė New Yorque, esanti pakviesta dainuoti Toronto parodoje.

— „Mūsų Pastogė“ dėl gaisro spaustuvėje, kurioje laikraštis spausdinamas, vieną savaitę neišėjo.

— Čikagos Grant Parko koncertai, kurių per vasarą buvo padaryta 31, užbaigti A. Steponavičienės mergaičių choro koncertu, kuriame buvo išpildyti Debussy ir Wagnerio kūriniai, susilaukę gero spaudos įvertinimo.

— Violistas Gabriolovičius ir išraiškinis šokių mokytoja D. Nasvytytė - Gabriolavičienė iš Australijos persikelia į JAV.

— JAV lietuvių kompozitorius Garpalis šiomis dienomis pagerbtas 35 metų darbo sukakčių proga.

— Australijos lietuviai iškilmingai mini Tautos šventę.

IVAIRIŲ MAŠINŲ—KARŲ TAISYMAS

IMPERIAL AUTO COLLISION

G. KERAITIS,

Motorai, sparnai, durys. Taipogi dažymas pagal didelį spalvų pasirinkimą. Mašinos paaimamos iš namų ar iš sugedimo vietos kasdien, išskyrus sekmadienius, nuo 8 val. ryto iki 7 val. vakaro, iššaukiant telefonu JU 4773.

— Lietuviams patarnaujame papigintomis kainomis. —

— 561 — KEEL ST. TORONTO, Ont. —

VICTORIA CLEANERS & DYERS Co.

EXPERT CLEANING & DYEING SERVICE FOR CLOTHES AND HOUSE FURNISHINGS OF ALL DESCRIPTIONS. MINOR REPAIRS. RUGS AND CHESTERFIELDS CLEANED.

CITY-WIDE PICK-UP AND DELIVERY. FUR AND GARMENT STORAGE.

2832 ALLARD TR. 1135

MONTREALIS 2836 Allard Tr. 1135

Už mūsų atliktą darbą garantuojame.

Dėl informacijų prašome telefonuoti TRemore 1135 (galima pašaukti lietuviškai).

Lietuviai savininkai:

J. Kriaučiūnas

J. Matulaitis

A. Majauskas

—

—

—

—

—

—

MŪSŲ SPORTAS

VYTIS CAMPBELL TURNYRO FINALISTAS.

Rugsėjo mėn. 3 d. pusfinalio žaidimuose lietuviai išplėšė iš Hungaria laimėjimą 1:0 (0:0) rezultatu, kurio vienintelis įvar- tis krito paskutinės minutės. Po pirmame kėlinyje praleis- tos geros progos, lietuviai ant ro žaidimo pusėje aiškiai domi- navo aikštėje, neišnaudodami dviejų gerų suomių padavimų, kol pačioje pabaigoje K. Kižys staigiu smūgiu nuginklavo priešo vartininką.

Antanas turnyro finalininkas yra dar neiškūrus, nes kitoje pu- sėje jo klausimą spręs Earls- court Legion ir Canada General Electric komandų susitikimas. Abu klubai yra pirmiausia tie- atstovai Major division pirme- nybėse.

Lcmiamam susitikimui vyti- čiai pasiryžę sumobilizuoti sa- vo geriausias jėgas, iškvičiant kai kuriuos sportininkus iš se- zoninių darbų ir taip pat pala- kininkaujami nuolat padedan- tėvelio ir J. Pilkausko.

Čių Hamiltono futbolininkų A. — alpuk —

SPORTINIS GYVENIMAS ANGLIJOJE IR EUROPOJE (Mūsų bendradarbio Anglijoje)

Lietuvių krepšinio pirmeny- bėse, nors dar yra likę sužaisti vienos rungtynės, bet jau gali- ma pranešti pirmenybių rezul- tatus. Pirmą vietą ir Anglijos lietuvių krepšinio meistro- vardą bei Sporto Sąjos pereinamąją taurę laimėjo Mancheste- rio „Kovas“, nepralaimėjęs nė vienu rungtynių. Antroje vie- toje su 3 pralaimėjimais išėjo Halifax'o „Vilnius“, 3-čią vie- tą pasiėmė Coventrio „Apuo- ksa“. Ketvirtą — Leamingto- no „Briedis“, o penktoje vie- toje, nelaimėjęs nė vienu run- gtynių, liko Bradfordo „Litua- ni- ca“. Pirmenybės praėjo dide- liu sportiškumu.

Eisio prie klubų šikavimo pabaigos. Šiuo kartu tarsiu žo- delį apie Bradfordo „Lituanica“ ir Coventrio „Apuoką“ bei Le- amingtono „Briedį“.

„Lituanica“, kaip praeitą kartą minėjau, susidarė iš at- skilėlių nuo Halifaxo „Vil- niaus“. Klubu vadovu yra ži- nomas sportininkas N. Martin- ka, kuris, deja, yra praradęs didelę dalį savo sportinio veik- lumo, kuriuo taip labai pasi- žymėjo Vokietijoje. To pase- koje ir klubo krepšinio k-da, nors savo tarpe turi ir gana pajėgių krepšininkų, k. t., Zo-

nys I, Zonys II, Bruzgelevi- čius, nepajėgia pasiekti moko pažymėtinio. Treniruočių trū- kumas privedė prie to, kad šio- se pirmenybėse net krepšinio pradžiamoksliai — Leamingto- no „Briedis“ juos nugalėjo. Gal iš sulaukų pralaimėjimų „Lituanica“ pasimokino ir at- siigaivinusį tvirtai įžengs į spor- tinį gyvenimą. Ateitis paro- dys.

Viena iš įdomiausių krepš. k-dų yra Coventrio „Apuo- kas“. K-da, sudaryta iš neblo- gų žaidėjų, nepajėgia pasiekti nieko aukštesnio ar daugeliu atveju, laimėti rungtynių ne dėl nesugebėjimo, bet dėl... nenoro. K-da pasirodo pilnai pirmose keliose rungtynių mi-

nutėse, vėliau, pamažu, pradė- esą, mes čia Anglijoje turime da atsileisti, kol, pagaliau, geresnės sąlygos. Nieko pana- rungtynių gale visa k-da žai- saus. Dalinai mes esame blo- džia tik dėl to, kad reikia žai- sti: jausti absoliutus abuojumas dėl rezultato ir visiškai nesit- stengimas. „Apuokas“, atsi- krates tos „miego ligos“, gali pasiekti tikrai puikių rezulta- tų: medžiagos yra ir ji gana gera.

Leamingtono k-da negalėjo pasirinkti geresnio k-dai var- do, negu jų turimas „Briedis“: visi vyrai aukšti, veržlūs, grei- ti. K-da sudaryta iš beveik anksčiau krepšinio nežaidusių, bet per nepilnus metus padarę ta puiki pažanga. Viena iš pui- kiausių jų savybių, tai didelis darbštumas. Nežiūrint koks bebūtų priešo pajėgumas, je- kovoją iki paskutinio taško, kiekvienas dalyvauja žaidime visomis savo pajėgomis. Gaila tik, kad jiems, išskyrus run- gtyniavimus su Coventrio „Apuoku“, tėra labai mažai ga- limybių parungtyniauti su ki- tomis k-domis: lietuviškos k- dos toli, o anglų k-dų aplinkui nėra. Klubui su dideliu pasi- skimu vadovauja p. Sulcas.

Naujai įsisteigęs Norttingha- mo sp. klubas dar nepasie- dęs sportiniame gyvenime, todėl nieko negaliu pasakyti.

Tokia būtų Anglijos lietuvių sp. klubų apžvalga. Dar no- rečiau pridėti porą žodelių ka- nadietiškiems lietuviams sportin- kams, kurie, papeikus dėl ne- nenoro. K-da pasirodo pilnai siorganizavimo, teisinasi, jog,

DĖMESIO! DĖMESIO! HAMILTONE DIDELĖ NAUJIENA —

Lietuviškos salės „DAINAVA“ atidarymas

Š. m. rugsėjo mėn. 23 dieną, tai yra šeštadienį, 7 val. 30 min. vakare majoro N. Zabulio- nio salės „DAINAVA“ atidarymo iškilmės. Ta proga toje salėje įvyks GRANDI- OZINIS KONCERTAS su žymiais solistais. Po koncerto šokiai, turtingas bufetas su kietais ir minkštais gėrimais. Griez geras orkestras. Visi lietuviai iš visų apylinkių kviečiami atvykti į GRANDIOZINĮ KONCERTĄ. Atvykę nesigailsite. Hamil- tone didelė naujiena, nes lietuviai turės savą lietuvišką, patriotišką salę, kur galės praleisti linksmą valandėlę. Salė randasi: BAY STR. NO RTH, 469, Hamilton.

Koncerto Rengimo Komitetas.

Hamiltono LSK „KOVAS“ š. m. rugsėjo mėn. 16 d. šeštadienį, Central Hall salėje, (213 James St. N., prieš kareivines) RENGIA PIRMUS, LINKSMUS,

ŠOKIUS

Minkšti ir kieti gėrimai.

Puikus italų orkestras.

Pradžia 7 val. v.

HLSC „Kovas“ Valdyba.

LIETUVIAI PASAULINĖJE OLIMPIADOJE

IV Tarptautinėje futbolo olimpiadoje, pasibaigusioje Uragvajaus pergale, kur Bra- zilijai teko antroji vieta, o Šve- dijai trečioji, netrūko ir lietu- vių.

Del šėlstančios okupacijos Lietuva savo delegacijos ne- atsiuntė, bet Lietuvos išeiviai garbingai pagarsino lietuvių tautos vardą.

Štai, jungtinių radijaus sto- čių pranešėju ir užsienius buvo specialiai Brazilijos sporto Są- jungos pakviestas „A. L. Bal- so“ atstovas, sportininkas Ed- vardas Girčis. Višą rungty- nių eigą laiką jis kalbėjo per minėtą radiją anglų ir ispanų kalbomis, nepamiršdamas įter- pi lietuviškų frazių. Be to, Ed. Girčis oficiališkai dalyvavo Pir- mame Tarptautiniame sporto korespondentų kongrese, at- stovaudamas Lietuvai.

Ne veltui ir Lietuvos trispalvė plėvėsavo milžiniškame Rio de Janeiro stadione, kuris talpina 200.000 žmonių. Vien paskutinę rungtynių dieną buvo pajamų 6.295.959 kruzeirų. Atmetus išlai- das, gryno pelno liko 16.560.000, kuris tapo išdalintas lai- mėjusioms komandoms.

Paskutinę rungtynių dieną kerštininkai buvo padegę sta- diono įrengimus. Panikoje 3 žmonės žuvo ir keli šimtai su- žeista. Gaisrą likvidavo gaisri- ninkai.

Is Kolumbijos buvo ats kri- dės pažūrėti rungtynių Argen- tinos lietuvis Vytautas Krikš- čiūnas, lošiantis Deportes Cal- das de Manizales Klube, užė-

musiame pirmą vietą toj šaly. Jugoslavijos komandoje Rio Olimpijadoje lošė Jugoslavi- joje gimęs lietuvis Boleslovas Vukas. Ed. Girčis.

LIETUVIAI NUGALĖJO PANCUZUS.

Rugsėjo 10 d. Montreai, La fontaine parko aikštynė įvyko lietuvių krepšinių susitiki- mas su Montrealio universite- to studentų, prancūzų, koma- da, kuri čia yra laikoma viena stipriausiu.

Rungtynės pasibaigė lietu- vių laimėjimu 45:41.

Lietuvių pusėje žaidė: Bu- kauskas, Paulius, Zilinskas, Pie- čius, Kerberis, Bunys ir Gu- reckas.

SEKMINGAS J. VINČOS DEBIUTAS AMERIKOJE.

Praėjusią savaitę Čikagos Reinbo stadione įvyko Juozo Vinčos susitikimas su Brown, kuris yra laikomas labai smar- kiu ir žiauriu boksiniu. Ta- čiau Vinča jį labai lengvai „su- dorėjo“ ir bokso rungtynes lai- mėjo visai lengvai.

Rungtynių žiūrėjo per 2000 asmenų. J. Vinča žada rungt- nės daugiau. z

VEDYBŲ TIKSLU,

noriu susirašinėti su lietuvaite ne vyresne kaip 23 metų. Aš pats esu 25 metų. Foto pagei- dauju pirmuoju laišku. Atsa- kysiu tuo pačiu. Susidomėju- sios šiuo skelbimu, rašykite šiuo adresu: Algiui Girniui, 194 Bloor St., Sudbury, Ont.

PAIEŠKOJIMAI

— Juozas Šarūnas prašomas skubiai atsilipti, nes jam yra svarbių žinių iš Lietuvos. Pra- šo atsilipti per „Nepriklausomą Lietuvą“ Pranas.

PARDUODAMA

1950 metų Chevrolet mašina. Modelis De Luxe, keturių du- rų, Sedan. Su firmos garanti- ja. Kreiptis: B. Bujūnas, 2393 Iberville St., Montral, telef.: HO 7969.

Tel. HE 4114

S. MAZULAITIS

SIUVĖJAS

6920 Monk Blvd, Ville Emard, Montreal, Tramvajus 36.

PASIDARYKIM ATEITĮ BE RŪPESČIŲ — APSIDRAUSKIM ŠIANDIEN

Alb. NORKELIŪNO AGENTŪROJE

MONTREAL ENTERPRISES REG'D.

Vienintelė lietuviška apdraudos agentūra, kuri draudžia nuo įvairiausių nelaimių, gaisrų, susirgimų ir kt., patarnauja susidūrus su valdžios įstaigomis, pirkimais, dokumentų verti- mais statybų paskolomis ir tt. Skambinkite telefonu arba užsikit:

Kasdien:
5505 13th Ave. Rosemount,
Montreal, Que.
Tel. AM. 0342

Antradieniais:
7682 Edward St.,
Ville Lasalle, Que.
Tel. TR. 8112.

MOKINKIMES ANGLISKAI

LESLIE MACKINTOSH

Anglų kalbos mokytojas tarptautiniame YMCA skyrių je Montrealyje.

ŠEŠIŲ MĖNESIŲ KURSAI PAŽENGUSIEMS MOKINIAMS.

Siųskite penkis dolerius registracijai ir mokėkite tris dolerius mėnesiui.

Rašykite:
Leslie Mackintosh Reg'd., P. O. Box 294, Westmount, Quebec.

REIKALINGA

PADAVEJA-JAS

lietuvių svetainėje.

7682 Edward St., Ville Lasalle.

Teirautis asmeniškai ar telef.

TR 8112

BALTICKA

Lietuvis batsiuvis.

Pataisymai ir užsakymai.

5355 Verdun Ave., VERDUN

Tel. HE 4547.

Dėmesio šeiminiškėms!

Geriausį pasirinkimą aukščiausios rūšies visada šviežio maisto produktų bei rinkti- nės mėsos ir Jūsų mėgiamos rūšies alaus duoda

Jurgis Mačionis

G.M. Grosery

5292 Bannantyne Ave. (kampas Melrose) Verdun.

Priimame užsakymus telefonu HE 0991 ir pristatome į namus.

RENE BOURDAGES Reg'd MAMERTAS MAČIUKAS

DIPLOMUOTAS VYRIŠKŲ IR MOTERIŠKŲ RŪBŲ SIUVĖJAS

Aukščiausios kokybės vyriškų ir moteriškų rūbų siuvykla.

Telef. FRontenac 9141.

Res. CL 4746.

Kampas Mount Royal ir Breb euf,

įėjimas: 4504 Brebeuf Street.

Siuntinys Nr. 1—\$6.90
2 sv. kiaulinių taukų
2 sv. rūkytų lašinių
2 sv. saliami dešros
2 sv. (be 2 ozs.) ken. bek.
1 dėž. margarin. (400 g)
Siuntinys Nr. 6
A. 10 sv. cukraus—\$2.10
B. 20 sv. cukraus—\$ 3.80
Siuntinys Nr. 7
A. 10 sv. kv. miltų \$2.60
B. 20 sv. kv. miltų \$ 3.20
Siuntinys Nr. 10—\$6.40
2 sv. rūkytų lašinių
2 sv. kiaulinių taukų
2 sv. margarin
2 sv. degintos kavos
1 sv. šokolado

Siuntinys Nr. 14—\$5.80
2 sv. rūkytų lašinių
2 sv. kiaulinių taukų
2 sv. cukraus
1 sv. marmelado
1 sv. kaulienos mėsos
2 gab. tualet. muil
Siuntinys Nr. 19—\$9.95
4 sv. rūkytų lašinių
2 sv. kiaulinių taukų
2 sv. margarin
2 sv. marmelado
4 sv. degintos kavos
4½ sv. cukraus
2 gabalai tualet. muilo
Siuntinys Nr. 25
E. 10 sv. grynų kiaulinių taukų \$ 5.50

SOTUS ALKANAM PADEK

AID OVERSEAS, INC., 2244 W. 23rd PLACE, CHICAGO 8, ILL., USA.

Aid Overseas, Inc. siunčia maisto siuntinius į visas 4 Vokietijos zonas ir kitus Europos kraštus, išskyrus SSRS. Siuntiniai yra pilnai apdrausti nuo dingimo. Prašykite pilno siuntinių sąrašo. Pristatymas trunka apie 18 dienų.

Aid Overseas, Inc., maisto siuntiniai pakuojami Europos sandėliuose, o užsakymai iš Chicago siunčiami AIR MAIL.

UŽSAKANT DIDESNIUS KIEKIUS DUODAMA NUOLAIDA.

C. 15 sv. grynų kiaulinių taukų \$ 7.40
D. 37 sv. grynų kiaulinių taukų \$ 14.00

Siuntinys Nr. 30
A. 5 sv. deg. kavos \$ 6.50
B. 5 sv. degintos ka- vos 5 skard. dėž. \$ 7.00

Siuntinys Nr. 42—\$6.95
2 sv. (be 2 ozs.) sviesto
2 sv. 3 ozs. rūkytų lašinių
2 sv. 3 ozs. kaulin. taukų
1 sv. 2 ozs. šokolado
1 sv. 2 ozs. cukraus
1 sv. 2 ozs. degintos kavos

Siuntinys Nr. 63—\$9.95
2 sv. 3 ozs. rūkytų lašinių
2 sv. 3 ozs. piln. rieš. sūrio
2 sv. 3 ozs. cukraus
2 sv. 3 ozs. ryžių
2 sv. (be 3 ozs.) k. taukų
2 sv. (be 2 ozs.) margarin.
1 sv. kakavos
1 dėž. (400 gr.) grietinės

1 sv. pieno miltelių
2 sv. degintos kavos
4 ozs. arbatos
½ sv. šokolado
Siuntinys Nr. 74—\$4.70
1 sv. 2 ozs. rūkytų lašinių
1 sv. 2 ozs. nedeg. kavos
1 sv. 2 ozs. avižinių dribs.
1 sv. 2 ozs. cukraus
1 sv. 2 ozs. pilno rieš. sūr.
½ sv. šokolado
1 dėž. (400 g) margarin
1 sv. pieno miltelių
Siuntinys Nr. 77—\$6.90
2 sv. (be 2 ozs.) sviesto
2 sv. (be 2 ozs.) k. taukų
1 sv. kakavos
1 sv. šokolado

1 sv. ryžių
2 sv. 3 ozs. rūkytų lašinių
Siuntinys Nr. 90—\$5.00
1 sv. 2 ozs. kaulin. taukų
1 sv. 2 ozs. rūkytų lašinių
1 sv. 2 ozs. dešros
1 sv. 2 ozs. sūrio
1 sv. 2 ozs. degintos kavos
1 sv. ryžių
Siuntinys Nr. 93—\$ 8.00
5 sv. degintos kavos
5 sv. kiaulinių taukų
Siuntinys Nr. 94
A. 5½ sv. šokolado \$4.50
B. 8 sv. bičių med. \$4.80
C. 10 sv. kakavos .. \$3.40
E. 10 sv. džiov. slyv. \$3.60
I. 5½ sv. margar. \$3.50

MONTREAL

NAUJOS PARAPIJOS

Rugsejo mėn. 10 d. oficialiai atidaryta nauja lietuvių parapija Verdune. Iškilmingą Sumą laikė pats parapijos klebonas Ievas kun. Kubilius, S. J. Evangelijos metus jis pasakė gražų pamokslą, kurio informacinėje dalyje nušvietė naujosios parapijos reikalus (be kita pažymėjo, kad praeitą sekmdienį buvo surinkta 337 dol., ne 1000, kaip buvo paskaldusios kalbos). Esą daug vilčių, kad Villibord 337 namai gali būti parapijai perleisti. Tai paaiškėja šios savaitės begyje. Visus interesusotus naujosios parapijos kūrimo reikalais jis prašė atsilankyti klebonijoje. Tai galima padaryti kasdien net ligi 10 val. vakaro.

Mišių metu giedojimo muz. A. Piešinos vedamas mišrus choras, pagal kurį masinės giesmės giedojimo visa bažnyčia. Labai gražiai choras pagiedoj J. Gruodžio „Tėve mūsų“, J. Dambausko „Maldą už tėvynę“ ir Beethoveno „Garbė“; so lo op. sol. E. Kardelienė pagiedoj Gounod „Ave Maria“ ir Gordigiani „Maldą Marijai“. Ir solistę ir chorą vargonais lydėjo muz. Smilgevičius. Pamaldos vyko lietuvišku būdu: pradėtos Strazdelio giesme „Pulkim ant kelių“ ir baigtos „Šventas, Dieve“. Pamaldų metu bažnyčioje buvo organizacijų vėliavos, nes tą dieną buvo minima Tautos šventė.

Žmonių ir parapijos atidarymą susirinko pilna bažnyčia, gal apie 700 — 800.

Naujos parapijos bažnyčioje prieš pamaldas jau pakrikštytas pirmasis naujagimis.

TAUTOS ŠVENTES MINĖJIMAS

Sekmdienį, rugsėjo 10 d., bažnyčios salėje Montrealio lietuvių minėjo Tautos šventę. Salė buvo pilna žmonių. Montrealio ALOKO pirm. p. Navikėnas atidarė minėjimą ir paprašė atsistojimu pagerbti kovojusius ir kritusius už Lietuvos laisvę, o taipgi ir dabar žūstančius partizanus.

Po to savanoris — kūrėjas p. Viliušis skaitė ilgoką paskaitą, kuri daugiausia taikytą ne dienos temai, bet kritikai ir politinei apžvalgai. P. Viliušis kritiškai peržvelgė visą karinį ir pokarinį laiką, didžiulius politinius veikėjus ir gerokai pakritikavo VLIKą. Nors jis savo pranešime pasakė daug tiesos, gana atvirai pasakytos, bet jo nupieštas pasaulinės padėties vaizdas išėjo pesimistiškas ir beviltingas, o tam tuo tarpu visi rimto pagrindo vis dėlto nėra. Žmonija turi vilčių, atrodė, ne be pagrindo, kad nelaimės bus išgyventos ir laisva žmonija galės žengti į tobulesnį ir gražesnį gyvenimą.

Minėtinėje daly pirmiausia Tautinių šokių grupės šokėjai pašoko du šokius, p. Šimaitienės vedamus. Šokių grupės dalyviai, p. Šimaitienės vedami, yra igavę stilingumą ir plastiškumą. Po to, muz. A. Piešinos vedamas oktetas ir po jo mišrusis choras padainavo kelias dainas, kurių viena — komp. Gaidelio — yra labai graži, pas mus dar negirdėta ir Sasnauskos „Karvelėlių“ su op. sol. E. Kardelienės solo (bisuota). Koncertas užbaigtas Kanados himnu. Ir chorą fortepijonu lydėjo muz. p. Smilgevičius.

Baigiant kuklų minėjimą, pirm. p. Navikėnas padėjo visiems koncerto dalyviams ir paskaitininkui, o taipgi visiems tautiečiams, kurie taip skaitlin gal dalyvavo minėjime, už dalyvavimą.

LANKĖSI P. STOŠKUVIENĖ

Metropolitan operos solistės P. Stoškutės motina, p. Stoškuvienė, šiomis dienomis lankydama pirmą kartą Montrealy, panorėjo, kaip dainininkės motina, susipažinti su Lietuvos operos soliste E. Kardelienė, padarė jai vizitą drauge su solistės sekretore ir dail. p. Tamošaitiene bei p. Mažeikaite, su kuriomis susipažino Toronto parodoje ir kurias atlankė ir Montrealy. Antradienį p. Stoškuvienė lankėsi p. Stoškuvienės namuose, kur ji gyvena su vyru ir dviem sūnais. P. Stoškuvienė yra labai graži, energinga lietuvė, turinti labai idomių pasipasakojimų ir gyvų prisiminimų.

ATIDARYMAS

kuvienė lėktuvu grįžo New Yorkan, maloniai užsipašiusi į viešnagę ir E. Kardelienę.

DLK VYTAUTO KLUBO SUSIRINKIMAS

Pranešama, akcinių (šerinkinių) žiniai, kad rugsėjo m. 17 d. (sekmadienį), 2 val. po pietų DLK Vytauto klube yra šaukiamas visuotinis narių — šerinkinių susirinkimas. Kadangi tai bus pirmasis susirinkimas po vasaros pertraukos ir yra susidarę svarbių reikalų, todėl visi akcininkai prašomi dalyvauti.

DLK Vytauto klubo Valdyba. SERGA TAUTIEČIAI

Staiga susirgo vilasietis p. Vladas Skuda, kurį teko paguldyti gydyti į General Hospital. St. Mary's ligoninėje, 3830 Lacombe Ave, 11 aukšte, 201 kambarį, jau ilgą laiką guli sunkiai sirgdamas Augustinas Kalvaitis, kuris yra labai sunkioje medžiaginėje padėty. Kas galėtų jį nors būtiniausiems reikalams, kaip dantų pasta paremti, būtų labai gerai. Sunkiai sergančiam tautiečiui prašoma padėti.

MUSŲ JURININKAI

p. A. Morkūnas, p. K. Leipus ir p. Voronovas, turėję ilgą ir idomią kelionę į Belgiją, per Olandiją ir į Londoną, vėl sugrįžo į Montrealy. P. Morkūnas žada pasilikti Montrealy, o kiti du ir toliau pasilieka laivų tarnyboje ir plaukios toliau. Yra numatoma jų kelionė į Kanados šiaurę — į Hudsono įlanką, pamti iš ten Manitobos kviečių ir vežti juos į Europą.

p. Zemaitaitis gi plaukia aplink Zemę. Jis jau perplaukė Viduržemio ir Raudonąją jūras, Bombajuje pergyveno žemės drebėjimo katastrofą, o dabar plaukia Australijon, N. Zelandijon, paskui Amerikon.

KURĖJŲ SAVANORIŲ SUSIRINKIMAS.

Šį šeštadienį, rugsėjo 16 d. 7 val. 30 min. punktuoliai šaukiamas Lietuvos Kurėjų — Savanorių Sąjungos narių susirinkimas, kuris įvyks toje pačioje vietoje. Nariai prašomi atsinešti aukų lapus.

Valdyba.

ORGANIZACIJŲ DĖMESIUI

Spalių 7 dieną ir lapkričio 4 dieną yra užplanuoti parengimai gražioje Lasalle Boling Akademie salėse, Verdune, Verdun Ave Nr. 5855 (beveik priešais Petronio krautuvę). Organizacijos prašomos tom dienom nedaryti parengimų. (NL).

DEMONSTRACIJA PRIES KOMUNISTUS

Sekmdienį, rugsėjo 10 d., po pamaldų Notre Dame bažnyčioje buvo suruošta antikomunistinė demonstracija, kurioje dalyvavo Montrealy gyvenančių tautų organizacijos. Dalyvavo ir lietuviai. Demonstracijoje buvo nešami ir vežami plakatai, nešanūs vėliavos ir tt. Demonstrantai sudarė minias žmonių, vaikščiojo per miestą ir reikė protestą prieš nežmonišką, imperialistinį ir agresyvių komunizmą, pasiryžusį užgrobti visą žemės rutulį.

VEDYBINIS SKELBIMAS.

Rudenio žengianti mergaitė, 26 — 32 metų amžiaus, atsiliepk vyrui 38 metų. Susirašinėsim vedybų tikslų. Atsakysiu tik rimtus laiškus su nuotraukomis.

Nuotaukas gražinsiu. Duo du šaulio garbės žodį. Rašykite: P. P. Box 311 Temiskaming. P. Q.

IŠNUOMOJAMAS KAMBARYS

664 — 2 Ave., Verdun, netoli nauj. lietuvių parapijos.

Nenormaliai didelė prekių apyvarta

Valdžios pareigūnai, prekybininkų ir vartotojų organizacijų atstovai, susirinkę Ottawoje, rugpjūčio 11 d. aptarė nenormalių prekių apyvartos pagyvėjimo klausimą.

Pranešimų ir diskusijų metu buvo prieita vieninga nuomonė ir nutarta atsargiai sudarymą paskelbti „savanaudišku, nepatriotišku ir neprotingu“ veiksmu, darančiu ekonominiam krašto gyvenimui žalą.

Jų pareiškimu, šiuo metu nėra prasmės sudarinėti atsargas. Krašte yra visko pakankamai ir visko užtektų, jei pirkimai staigiai nedidėtų atsargoms sudaryti. Pranešimai iš vietų sako, kad nenormaliai padidėjęs pirkimas prilygsta II-ojo pasaulinio karo metu pirkimams, pradedant maistu ir baigiant statybine medžiaga. Gyventojų „atsargumas“ bei kainų padidinimo ir, gal būt, reikalo įvesti prekybinę kontrolę — nieko kito neduos.

Canadian Chamber of Commerce pirmininkas J. H. Brace pareiškė, kad žmonės, sudarinėję atsargas, turėtų suprasti, kad omona krašto žala: kainų padidėjimas, apskunkinimas išgyti prekių. Svarbiausia, kad tai esą be reikalo, nes visų reikalingų prekių pakankamas kiekis yra visuose krašto sandėliuose.

Prekių trūkumo dar niekas nepasieškė, nors kai kurios iš

jų buvo tikrai nenormaliai dideliais kiekiais perkamos.

Šiuo metu valdžia neturi galios įstatyti prekybą ir kontroliuoti. Tas priklauso provincijų valdžioms. Tačiau Federalinė valdžia gali paskelbti galiojančią buvusią karo meto kontrolę, jei to reikalauja krašto gerovė. Šis klausimas bus svarstomas parlamente, specialioje sesijoje rugsėjo mėn. gal, ar spalio mėn. pradžioje.

Vienos Montrealio vartotojų sąjungos atstovas pareiškė, kad mieste yra perteklius vadinamųjų „sunkiai gaunamų“ prekių. Ir norintieji gali pilnai apsirūpinti padangomis, cukrumi, batais ir tt. Daugely krautuvų vyksta šių prekių išpardavimas žemesnėmis kainomis.

Canadian Association of Consumers turinčios 12.000 narių, pirmininkė F. E. Wright kreipėsi į moteris ir prašė jas sulaukyti nenormalių maisto produktų pirkimą.

Central Mortgage and Housing Corporation pirmininkas D. B. Mansus pareiškė, kad statybinės medžiagos atsargų sudarymas gali neigiamai paveikti statybos programą. To visai neatsitiktų, jei būtų perkama tik tiek, kiek reikalinga. Išskyrus lėtas, kurios jau šį pavasarį dideliais kiekiais buvo eksportuojamos į USA, kitų statybinių medžiagų yra pakankamai.

P. Adamonis.

Europai ginti reikia 70 divizijų

sako Winstonas Churchillis.

Anglijos parlamente premjeras Attlee pareiškė, kad D. Britanija žymiai padidins kariuomenės skaičių. Be to, Europos kontinentą pasius daugiau divizijų. Churchillis tą priemonę užgrybė, tačiau pareiškė, kad to dar mažai, nes Europai ginti reikia nuo 60 iki 80 divizijų.

ACHESONO TELEINTERVIEW

Amerikos užsienių reikalų ministeris Dean Achesonas davė televizinių interview, kuriame pareiškė, kad vakarų pasaulis dėjo visas pastangas taikiai ir gražiai sugyventi su Sov. Rusija. Kankinosi dėl to kelis metus, bet nieko negalėjo atsiekti. Rusija būtinai nori užgrobti visą Žemės rutulį. Rusija nenori duoti laisvės nei Austrijai, nei Vokietijai, nei Europos vidurio valstybėms, nei Korejai. Rusijos agresija bekrastė. Todėl tenka rūpintis apsigynimu, nes Rusija provokuoja karą. Achesonas pasisakė už V. Europos gynimą. Kinijos kišimasis į karą būtų beprotybė, nes jai pačiai gresia kova su Rusija, kuri jau pradeda kištis į Mandžiūrijos ir jos vidaus reikalus.

MARSHALLS VIETON JOHNSONO

Antrojo Pasaulinio karo metu buvęs JAV gynimo vedėjas, dabar vėl juo paskirtas. Marshallis, matyt, vėl turės tą svarbų uždavinį. Johnsono nervai neišlaikė.

KOMUNISTAI NETIKI SOVIETŲ ROJUMI

Komunistai visom triūdom lais Vaitonis Ontario provincijoje jos šachmatininkų varžybose laimėjo 6 iš 7 galimų laimėtis, kas šovietinė santvarka ten sukūrusi rojų. Bet... dar Prancūzijos valdžia, ginda toliu, nugalėjęs 10 varžovų.

Darbas ir uždariai.

ST. CATHARINES YRA DARBO.

St. Catharines, Ont. Čia nemažai fabriky. Kai kas priskaičiuo iki 80. Vienas iš žymesnių yra automobilio fabrikas „The McKinnon Industries, Limited“ o General Motors Corporation. Iki šiol jame dirbo iki 3.000 darbininkų, o dabar jau būti iki 4.000, nes šią vasarą priėmė daug naujų ir dabar dar yra priimami nauji. Darbo sąlygos ir uždario atžvilgiu šis fabrikas pralenkia kitas darbovietes.

Iki šio pavasario naujai atvykusieji lietuvių McKinnon fabrike dirbo tik 5, o dabar jau dirba per 20. Jame surado darbo ne tik St. Catharines lietuvių vyrai, bet keletas ir iš kitur atvykusių. Turintieji blogai atlyginamus ar nepastovius darbus, manau, galėtų atvykti į St. Catharines išbandyti savo laimę. Nedrįstu duoti tokio patarimo toli nuo šios darbovietės gyvenantiems, kuriems atvykimas sudarytų didelių išlaidų ir užimtų daugiau laiko, jei nepasisektų gauti darbo.

Atlyginimas pradedantiems \$ 1,01 už valandą. Be pagrindinio atlyginimo dar yra bonai; už 45 savaitės darbo valandas gaunama nemažiau \$ 50.— netto.

TORONTO

UŽSIBAIGĖ TORONTO PARODA

Dvi savaitės trukusi Toronto paroda užsibaigė rugsėjo 9 d., šeštadienio vėlyvą vakarą. Šiemet lietuvių skyrius turėjo labai gražią vietą ir ypatingą pasisekimą. Besidomintiems Lietuva išdalinta keli tūkstančiai brošiūrėlių, kurias parengė Toronto ALOKas. Fotografai nuolat filmavo lietuvautes audėjas ir verpėjas.

Mūsų skyrių aplankė daugelis žymių žmonių ir garsioji Amerikos dainininkė lietuvaitė Paulina Stoška, dirigentas J. Jasulaitis ir daugelis kitų.

Svarbiausios iškilmės buvo Tarptautinė Moterų Diena, parodos direktorės Mrs. Aitken organizuojama. Į ją sukviečiama apie 200 žymiausių Kanados ir Amerikos moterų organizacijų atstovių. Tarptautinėm dienom buvo pakviestos dail. A. Tamošaitienė ir p. Aldona Mažeikaite, apsirengusios lietuvių taut. drabužiais. Buvo tikra staigmena, kai iškilmių rengėjos paprašė pradedant vaišes dail. A. Tamošaitienę prie mikrofono su keletu lietuviškų žodžių. Per vaišes visos atstovės parodos rengėjų buvo apdovanotos dovanėlėmis.

Pasibaigus sveikinimams ir iškilmingai daliai Mrs. Aitken kreipėsi į visus svečius apibūdindama gražų lietuvių skyrių parodoje ir kvietė pasižiūrėti dail. A. Tamošaitienės kilmų.

Vaišės užbaigiamos Mrs. Aitken kalba, o kaip buvo tartas pirmutinis, taip ir paskutinis žodis pasakyti kviečiama prie mikrofono dail. A. Tamošaitienė.

GRAŽUS VEIKALAS IR GRAŽUS SPEKTAKLIS.

Turėdami labai gražius atsiliepimus iš JAV spaudos, mes „Živilės“ laukėme dideliu pasitikėjimu, ir neapsivylėme. Iš Hamiltono paskieisti nedrąginti gandai mums nebuvo autoriteteng. Todel spektaklio žiūrėjome atviroms širdimis ir turėjome didelio džiaugsmo. Žinoma, mes džiaugėmės ir scenos mėgėjų rodalais spektakliais. Tur būt, tiek džiaugiamės, kiek vertiname gerus jų norus ir didelės pastangas, bet grožėtis galima tikrai tikru metu. Tokių išpučių mes išinėšėme iš „Živilės“ spektaklio.

Veikalas, nors pirmasis veiksmais kalba apie praeitį, bet ji mums tokia artima ir tokia, rodos, šiandieninė, kad tikrai negali atskirti jos nuo dabarties. Živilės legenda A. Skėmos mums atgaivinta visu jos tragizmo grožiu. Tragizmo, kuris mums persekioja, štai, jau keli šimtmečiai. Ties ta legenda mums tenka labai susigalvoti. A. Skėmai tarkime aciu, kad jis dabar, gal pačiu tragizmausiu tautos istorijoje metu, mums ją atgaivina ir patiekia spręsti. O spręsti ją reikia.

Bet veikalų mes, neturėdami dabar daugiau literatūros, galime ir pasiskaityti. Kas kita tai pamatyti tikroje scenoje, kurioje ne vaizduotė, bet gyvi žmonės vaidina. Eaton audi torijoje matėme tikrą spektaklį. Džiaugėsi akis, džiaugėsi mintis, džiaugėsi klausas, džiaugėsi siela. O, kad daugiau tokių spektaklių!

Gal, stipriausį išpučių mums padarė A. Dikinis. Toks jis ryškios, stilingas ir išlaikytas. Kitokią Ašautą net sunku p. žiūrovui įsivaizduoti. Jo laikysena, jo ir kalba, kuri kitiems

ne visuomet buvo tvirta, jo ir tremtyje lietuviškos kultūros tvirtovė ir jo atgastijuoja. Stiprus jis artistas. Jaunas ir toks patyręs.

Živilė — centrinis dramos efektyvi, reikia tai atlikti vaidmuo — momentais buvo nepaprastai stipri ir įspūdinga, o visumoje — įtikinanti, tačiau jos vaidinime buvo, pasakytume, jos pačios atsiekiamos paikiimų linijos neišlaikymo. Vie Toronto bus neužilgo įsteigta ningsnės vaidybos linija jau bū ir torontiečiai nepaliks jos tik tų geresne. B. Pūkelevičiute lams abejingi.

Tikimais, kad tokia draugija Toronto bus neužilgo įsteigta ningsnės vaidybos linija jau bū ir torontiečiai nepaliks jos tik tų geresne. B. Pūkelevičiute lams abejingi.

„ach“. O, kad ji visą rolių taip padarytų.

J. Akstinas, L. Barauskas savo roles taip pat puikiai atliko. Jie palaikė bendrą vaizdą, kuri reikia vertinti kaip labai aukštą. Karijoto vaidmuo ir autorium nėra taip gerai nusisekęs, kaip Ašauto. Todel ir aktorius neturi tokio dekingo vaidmens. Beveik tą pat galima pasakyti ir apie Gluosnį, kurio sunkumas glūdi dar tame, kad jis nedeklingai turi, kaip tas gluosnis, svyruoti. Tuo pačiu jis ir iš žiūrovo mažiau simpatijų susilaukia.

Živilė ji žiauriai baudžia, pagristai baudžia, — todėl ir iš merngaicių jis neiki tikėtas užuojautos. O aiškintojo — Svajūno — rolyje K. Veselka buvo tikrai svajingas ir lakus.

„Živilės“ visumos išpučis stiprus ir sodrus. Jis laimi ir dėl sumanuso muzikos ir dainos panaudojimo. Kokiu gražiu aidu mūsų širdyse atsiliepė Vilniaus bažnyčių varpai. Arba taip mūsų įsisąmoninta „Marija, Marija“. O ta muzika, kuri, lyg leimotyvas, lydė jo visą vaidinimą, kaip gražiai ji tiko Živilės legendai — nuosirdžiai ir tragingai. Ir dail. Bielskio dekoracijos — kuklios, schematiškos, bet labai tikusios veikalo dvasiai. Jų didesnių ir nereikia. Pagal jas jau galima buvo vaizduotis ir kunigaikščio rūmus, ir bajoro palocius, ir net Vilnių, nors jis, tur būt, galėtų būti vaizdingesnis.

Vienu žodžiu, Montrealio Lietuvių Dramos Teatrui didelis, didelis aciu. Seniai jau nematėme tokio spektaklio. Da bar tikrai ir galvosime, kada gi vėl galėsime pamatyti? Tikime, kad KLMB savo misiją atliks taipgi gražiai.

O pamatyti mes labai norėtume. Žinoma, tikrai lietuvišką veikalą.

Mieli aktoriai, aciu Jums. Būsime Jums dar daugiau dėkingi, jeigu Jūs mums atvešite ir kitą lietuvišką veikalą, kuris, kaip ir šitas, stipriai paveiks mūsų sielas, jausmus ir protus, kartais stingstančius nuo neįprastų gyvenimo sąlygų ir laiko sąvartų.

M. Juozapaitis.

REIKALINGA DRAUGIJA

Torontas skaitosi antrasis pagal didumą lietuvių susibūrimo centras Kanadoje. Šiame mieste, apytikriai skaitant, gyvena apie 4.000 lietuvių, tačiau tik mažą dalis tos masės dalyvauja organizacijose, kurių Toronto gana apskčiai yra.

Bet Toronte trūksta vienos draugijos, kuri būtų visų pažiūrų lietuviams artima prie širdies, būtent: Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugijos.

Niekas turbūt neabejoja, kad dabartiniu metu, mažlietuvių materialinis parėmimas yra esminis dalykas jų lietuviškumui išlaikyti.

Neseniai Mažosios Lietuvos Taryba pradejo leisti seniau Klaipėdoje ėjusį mažlietuvių laikraštį „Keleivį“.

Kaip rašo Dr. Mažeika, laikraščio leidimui neužtenka lėšų, gaunamų iš prenumeratos, ir reikia kiekvieno numerio leidimui dar pridėti 50 — 60 dol. Viso, vieno „Keleivio“ nr. išleidimas kainuoja 500 D.

M. Vienas kooperatyvas padarė A. Dikinis. Toks jis ryškios, stilingas ir išlaikytas. 1.000 DM. Lėšoms pasibaigus kitokią Ašautą net sunku p. žiūrovui įsivaizduoti. Jo laikysena, jo ir kalba, kuri kitiems

ne visuomet buvo tvirta, jo ir tremtyje lietuviškos kultūros tvirtovė ir jo atgastijuoja. Stiprus jis artistas. Jaunas ir toks patyręs.

Živilė — centrinis dramos efektyvi, reikia tai atlikti vaidmuo — momentais buvo nepaprastai stipri ir įspūdinga, o visumoje — įtikinanti, tačiau jos vaidinime buvo, pasakytume, jos pačios atsiekiamos paikiimų linijos neišlaikymo. Vie Toronto bus neužilgo įsteigta ningsnės vaidybos linija jau bū ir torontiečiai nepaliks jos tik tų geresne. B. Pūkelevičiute lams abejingi.

Tikimais, kad tokia draugija Toronto bus neužilgo įsteigta ningsnės vaidybos linija jau bū ir torontiečiai nepaliks jos tik tų geresne. B. Pūkelevičiute lams abejingi.

Taip pat stipri ir įspūdinga „Živilė“. Jos galia, kad ji moka siprenumuoti pasiuntus per duoti tokių stiprių momentų, banką pinigų šiuo adresu „Keleivį“ (20a) Hannover — Stoecken, Garbsener Landstr. 7. nu, iš visų krūtinų išsiveržian

P. Lelis.